

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього рівня

Магістр

(назва освітнього ступеня)

на тему: Підвищення ефективності діяльності підприємств готельного комплексу (на прикладі ПАТ "Тернопіль-готель")

Виконала: студент 6 курсу, групи ПКМ – 61
спеціальності 051, Економіка
(шифр і назва спеціальності)

Назарій МІНЬКО
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник Дмитро ДМИТРІВ
(підпис) (прізвище та ініціали)

Нормоконтроль Олена БЕРЕСТЕЦЬКА
(підпис) (прізвище та ініціали)

Завідувач кафедри Дмитро ДМИТРІВ
(підпис) (прізвище та ініціали)

Рецензент Сергій СПІВАК
(підпис) (прізвище та ініціали)

Тернопіль
2023

АНОТАЦІЯ

Мінько Н., Підвищення ефективності діяльності підприємства готельного комплексу (на прикладі ПрАТ «Тернопіль-готель») – Рукопис.

Дослідження на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня магістр за спеціальністю 051 «Економіка» - Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя. – Тернопіль. 2023.

Кваліфікаційну роботу магістра виконано на 67 аркушах, містить 36 рисунків, 10 таблиць, додатки на 34 сторінках. В ній використано 43, в більшості оцифрованих, літературних джерела за темою досліджень.

Об'єкт дослідження: показники ефективності діяльності ПрАТ «Тернопіль-готель».

Предмет дослідження: шляхи підвищення ефективності діяльності підприємств готельного комплексу в умовах воєнного стану.

Методи дослідження – порівняльний аналіз, фінансовий аналіз, регресійно-кореляційний аналіз, економіко-математичне моделювання, метод узагальнення.

У теоретико-методологічному розділі охарактеризовано сучасний стан вітчизняної готельної індустрії, досліджено ефективність готельного бізнесу, порівняно існуючі методики оцінки ефективності діяльності готельних підприємств та описано показники ефективності функціонування підприємств готельного комплексу. В аналітично розрахунковому розділі проведено аналіз діяльності ПрАТ «Тернопіль-готель» за динамікою показників фінансової звітності, зокрема показників ефективності діяльності. В проектно-рекомендаційному розділі проведено прогнозування показників рентабельності та складено динамічну модель управління фінансами ПрАТ «Тернопіль-готель». У четвертому розділі висвітлені питання охорони праці та безпеки у надзвичайних ситуаціях.

Ключові слова: економічна ефективність, готельний бізнес, прогнозування, економіко-математичне моделювання.

ANNOTATION

Minko N., Improving the efficiency of hotel complex enterprises (PJSC “Ternopil-hotel” as a case study) - Manuscript.

Research for obtaining a master's degree in speciality 051 "Economics" - Ternopil National Technical University named after Ivan Puluj - Ternopil. 2023.

The master's thesis is written on 67 pages, contains 36 figures, 10 tables, and 34 pages of appendices. It uses 43, mostly digitised, literature sources on the topic of research.

Object of research: performance indicators of Ternopil Hotel PJSC.

Subject of the study: ways to improve the efficiency of the hotel complex enterprises under martial law.

Research methods: comparative analysis, financial analysis, regression and correlation analysis, economic and mathematical modelling, generalisation method.

The theoretical and methodological section describes the current state of the domestic hotel industry, examines the efficiency of the hotel business, compares existing methods for assessing the efficiency of hotel enterprises and describes the performance indicators of the hotel complex enterprises. The analytical and calculation section analyses the activities of Ternopil Hotel PJSC in terms of the dynamics of financial reporting indicators, in particular, performance indicators. The project and recommendation section forecasts profitability indicators and draws up a dynamic model of financial management for Ternopil Hotel PJSC. The fourth section highlights the issues of labour protection and safety in emergency situations.

Keywords: economic efficiency, hotel business, forecasting, economic and mathematical modelling.

Зміст	стор.
ВСТУП	7
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ РОЗДІЛ	9
1.1. Сучасний стан вітчизняної готельної індустрії	9
1.2. Дослідження ефективності готельного бізнесу як складової туристичного комплексу	12
1.3. Методика оцінки ефективності діяльності підприємств готельного комплексу	18
1.4. Визначення показників ефективності функціонування підприємств готельного комплексу	21
АНАЛІТИЧНО-РОЗРАХУНКОВИЙ РОЗДІЛ	25
2.1. Загальна характеристика ПрАТ «Тернопіль-готель»	25
2.2. Аналіз показників балансу ПрАТ «Тернопіль-готель»	27
2.3. Аналіз фінансових результатів ПрАТ «Тернопіль-готель»	33
ПРОЄКТНО-РЕКОМЕНДАЦІЙНИЙ РОЗДІЛ	38
3.1. Прогнозування показників рентабельності ПрАТ «Тернопіль-готель»	38
3.2. Динамічна модель управління фінансами ПрАТ «Тернопіль-готель»	49
ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ	54
4.1. Охорона праці на ПрАТ «Тернопіль-готель»	54
4.2. Стійкість роботи підприємства готельного бізнесу в умовах надзвичайних ситуацій	56
Висновки	60
Список використаних джерел	63

ВСТУП

Готельний бізнес в Україні протягом останніх п'яти років переживає не прості часи. Запобігання поширенню пандемії коронавірусної інфекції COVID-19 та необхідність вживання відповідних заходів на початку 2020 року призвело до повної зупинки туристичного бізнесу і зрозуміло діяльності готельних комплексів. Сучасна повномасштабна війна з російською федерацією, яка розпочалась у лютому 2022 року та її щоденні наслідки, також негативно відображаються на ефективності туристичного бізнесу загалом та готельного бізнесу зокрема. Наприклад, міграція населення зі східної та південної України на захід, відповідно призводить до заповнення готелів на заході та, подекуди, закриття або повної руйнації готелів на півдні, а особливо на сході України. Але це відбувається незакономірно, а хаотично, що значно зменшує можливості прогнозування подальшої ситуації. З початком війни, з України масово виїхали іноземні туристи і нараз, поки війна триває, іноземці повертаються в Україну або у складі урядових делегацій, або як волонтери. Однак, кількість іноземців, яка прибула в Україну під час війни не іде в ніяке порівняння з кількістю іноземних туристів у довоєнний періодом.

У зв'язку з цим виникає гостра необхідність пошуку інноваційних, але науково обґрунтованих підходів підвищення ефективності діяльності підприємств готельного комплексу, у нових обставинах сьогодення. В цьому аспекті, великого значення набувають наукові дослідження, які можуть запропонувати дієві механізми виходу готельного бізнесу з сучасної кризи на підставі чіткої систематизації найбільш впливових чинників.

Метою виконання кваліфікаційної роботи магістра є проведення комплексу теоретичних досліджень функціонування готельного бізнесу України в умовах воєнного стану та розробка заходів підвищення ефективності діяльності підприємства готельного комплексу на прикладі ПрАТ «Тернопіль-готель».

Досягнення мети кваліфікаційної роботи вимагає вирішення наступних завдань:

- оцінити сучасний стан вітчизняної готельної індустрії;

- дослідити ефективність готельного бізнесу як складової туристичного комплексу;
- порівняти існуючі методики оцінки ефективності функціонування підприємств готельного комплексу;
- охарактеризувати показники ефективності діяльності підприємств готельного комплексу
 - подати загальну характеристику об'єкта досліджень;
 - провести аналіз показників балансу об'єкта досліджень;
 - провести аналіз фінансових результатів об'єкта досліджень;
 - спрогнозувати показники показники ефективності діяльності об'єкта досліджень;
 - скласти динамічна модель управління фінансами об'єкта досліджень;
 - вивчити питання з охорони праці об'єкта досліджень;
 - оцінити стійкість роботи об'єкта досліджень в умовах надзвичайних ситуацій.

Предмет дослідження: шляхи підвищення ефективності діяльності підприємств готельного комплексу в умовах воєнного стану.

Об'єкт дослідження: показники ефективності діяльності ПрАТ «Тернопіль-готель».

Методи дослідження – порівняльний аналіз, фінансовий аналіз, регресійно-кореляційний аналіз, економіко-математичне моделювання, метод узагальнення.

Наукова новизна полягає у: дослідженні особливостей забезпечення ефективного функціонування підприємств готельного бізнесу в умовах воєнного стану, проведенні ґрунтового аналізу динаміки показників економічної ефективності на прикладі діючого підприємства ПрАТ «Тернопіль-готель» та розробці економіко-математичних моделей її підвищення.

Структура магістерської роботи. Магістерська робота складається з вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи складає 67 сторінок комп'ютерного тексту, містить 36 рисунків, 10 таблиць та 43 літературних джерела.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ РОЗДІЛ

1.1. Сучасний стан вітчизняної готельної індустрії

Складна ситуація в туристичному комплексі України, до якої відноситься готельний бізнес, в останні п'ять років, обумовлена боротьбою з поширенням коронавірусної хвороби та триваючою війною з російською федерацією. На сьогоднішній день складно аналізувати та скласти прогнози розвитку готельного бізнесу в Україні, оскільки впливи, яким піддається цей сектор ринку – непередбачувані та швидкозмінні. Крім того, показники галузі туризму, зокрема дані щодо кількості колективних засобів розміщування та їх заповнюванню, на сайті Державної служби статистики України [17], останній раз оновлялись у 2020 році (рис. 1.1 – 1.3). Тому аналіз сучасного стану готельного бізнесу за офіційними джерелами, можна провести лише до 2020 року.

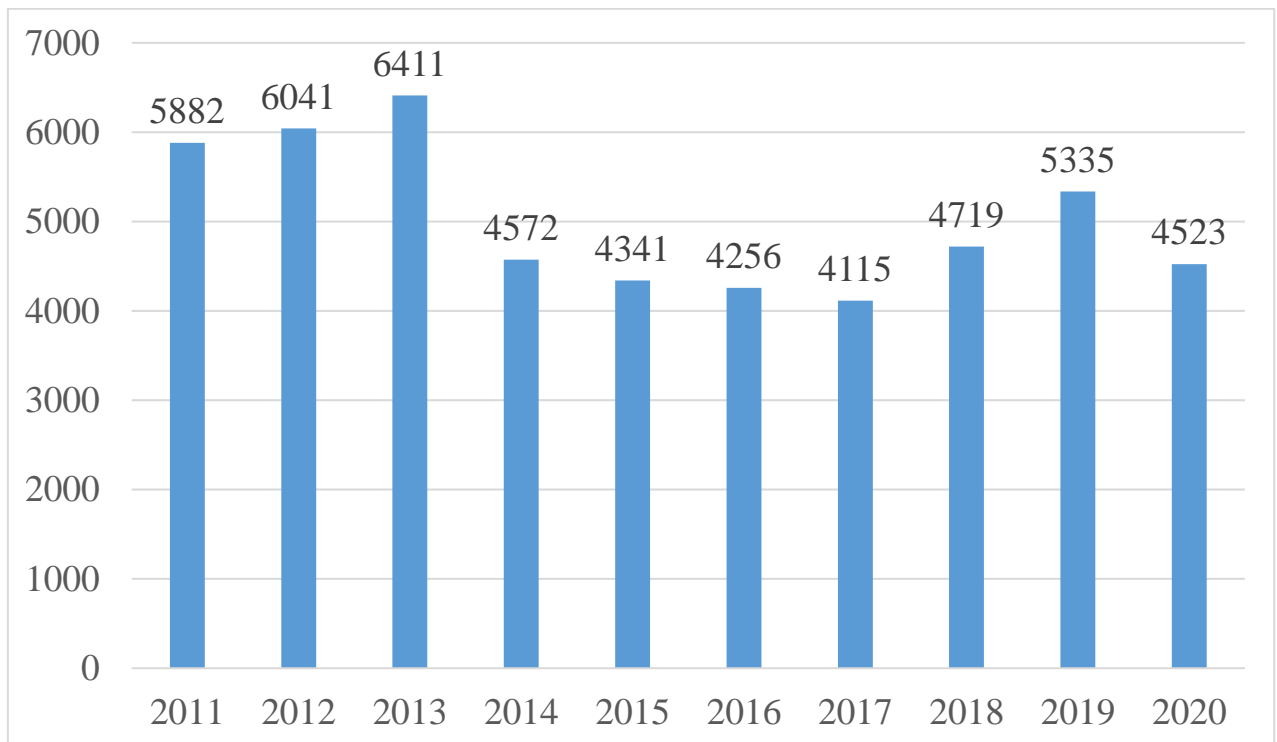

Рис. 1.1. Кількість колективних засобів розміщування (готелів), од [17]

У 2014 році кількість колективних засобів розміщування порівняно з попереднім роком, скоротилась на 28,7% (рис. 1.1), це обумовлено тимчасовою окупацією території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини

територій у Донецькій та Луганській областях. Кількість місць у колективних засобах розміщування, за цей же період зменшилась на 30,4% (рис. 1.2).

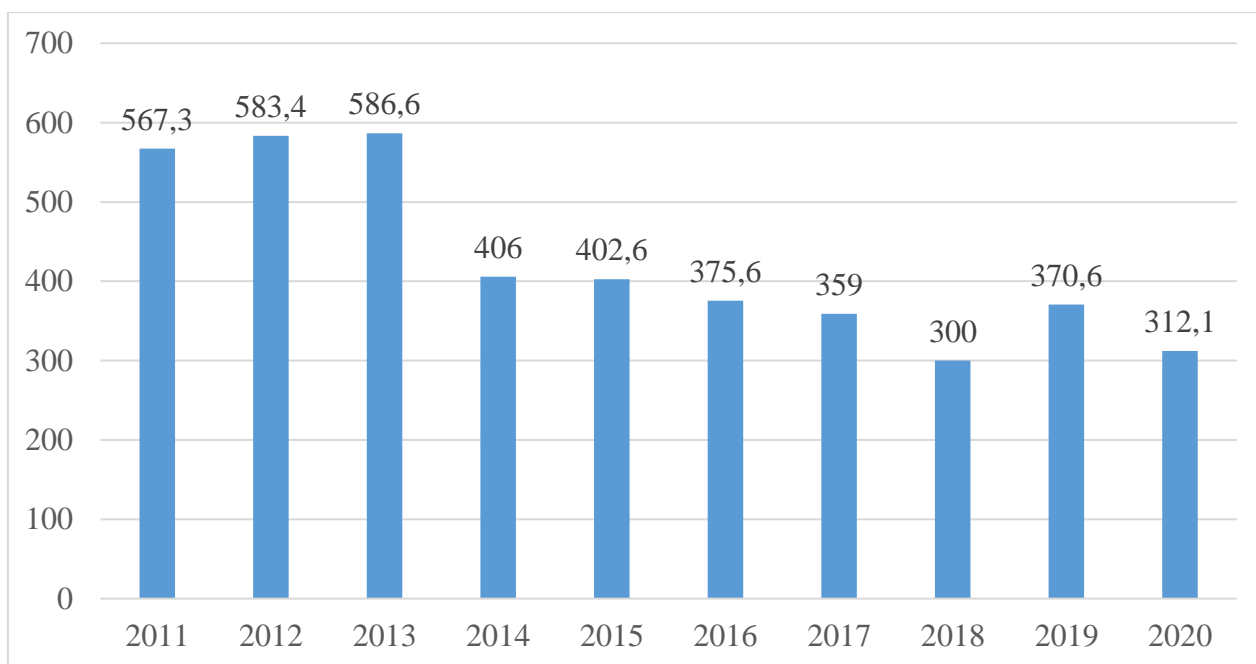

Рис. 1.2. Кількість місць у колективних засобах розміщування, тис. од.

Негативна і динаміка заповнюваності готелів, так кількість іноземних громадян, які перебували у колективних засобах розміщування у 2020 році порівняно з 2011 роком зменшилась у 5,6 разів, а вітчизняних громадян за той самий період також зменшилась більше ніж у 2 рази (рис. 1.3).

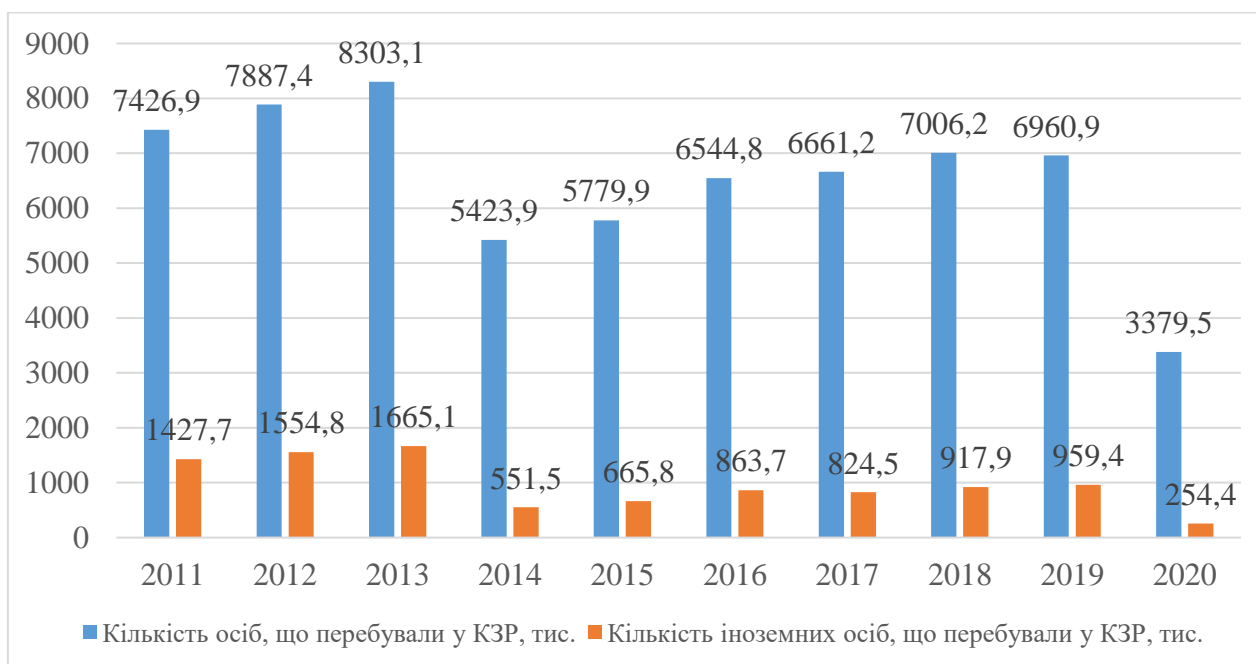

Рис. 1.3. Динаміка кількості осіб, що перебували у колективних засобів розміщування [17]

Якщо до 2019 року ситуація у галузі почала стабілізуватись, показники готельного бізнесу почали наздоганяти стан 2011 року, то після запровадження обмежень пов'язаних із запобіганням поширенню коронавірусної хвороби і відповідно повною зупинкою туризму, відбувся обвал кількості відвідувачів готелів. Кількість вітчизняних осіб, які перебували у колективних засобах розміщування зменшилась з 6960,9 тис. у 2019 до 3379,5 тис. у 2020 році, аналогічно іноземних громадян з 959,4 тис. до 254,4 тис. відвідувачів.

Станом на перший квартал 2023 року, ситуація на ринку готельних послуг неоднозначна, оскільки триваюча війна призвела до міграції значної частини населення з східної та південної України на її захід [26, 41]. Аналіз проведений експертами напряму консультаційних послуг у сфері нерухомості ЕУ [15] показує доцільність розгляду трьох фаз динаміки заповнювання готелів (рис. 1.4). На першій фазі з початку січня 2022 року по 24 лютого 2023 року, показники заповнюваності готелів по відношенню до аналогічного періоду 2021 року демонстрували позитивну динаміку, що пов'язано з послабленням антикарантинних обмежень.

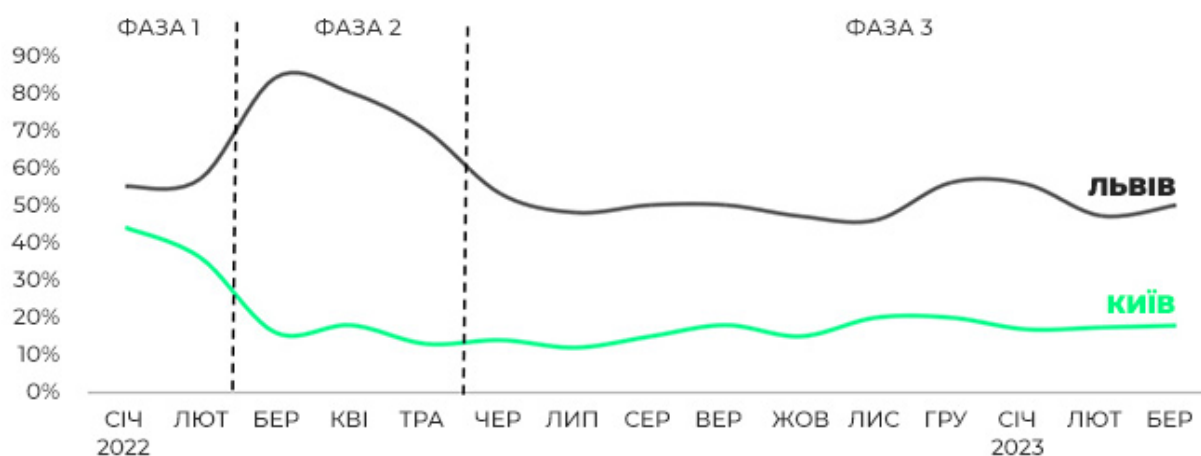

Рис. 1.4. Динаміка заповнюваності колективних засобів розміщування Києва та Львова [15]

На другій фазі, з початком повномасштабної війни 24 лютого до початку червня 2022 року спостерігалось збільшення заповнюваності готелів на заході України, в окремих випадках показник заповнюваності перевищував 80% і падіння до мінімальних показників заповнюваності на сході України. Це було

пов'язано з виїздом громадян України у безпечніші регіони західної України та подальшим виїздом закордон.

Наразі готельний бізнес перебуває у третій фазі, коли внутрішньо переміщені особи повертаються до своїх місць постійного проживання, що призводить показників заповнюваності готелів на заході України до 60% як у довоєнний 2021 рік. 99% відвідувачів готелів – громадяни України, а 1% – це іноземні журналісти, волонтери та представники міжнародних організацій [25].

Однак, загалом можна констатувати, що ситуація в готельній індустрії сильно залежатиме від інтенсивності ракетних обстрілів території України та активності бойових дій на сході і заході України.

1.2. Дослідження ефективності готельного бізнесу як складової туристичного комплексу

Ефективність діяльності готельної індустрії доцільно розглядати в контексті її приналежності до туристичної галузі, оскільки на думку багатьох науковців існує пряма залежність показників розвитку туристичної галузі та показників розвитку готельного комплексу. З огляду на це можна відмітити праці Бригілевич Г., Горіної Г., Герасименко Т., Мальської М., Шаповал В., Юрченка Ю., Ярового Ю. та інших [5, 8, 42, 43], які досліджували вплив різноманітних факторів туризму на ефективність готельного бізнесу.

Шаповал В. і Герасименко Т. виділили п'ять груп факторів, які впливають на діяльність підприємств готельного комплексу, зокрема керовані, некеровані, внутрішні відомі і невідомі (рис. 1.5). На підставі проведених досліджень, авторки публікації [42], запропонували власну концепцію ефективного функціонування підприємств індустрії туризму (рис. 1.6), яка ґрунтується на:

- оновленні основного капіталу;
- удосконаленні інфраструктури;
- підвищенні якості послуг, що надаються;
- підвищенні прибутковості суб'єктів туристичного бізнесу;
- збільшенні надходжень до бюджету.

Керовані	<ul style="list-style-type: none"> • якість задіяних ресурсів • способи застосування ресурсів
Некеровані	<ul style="list-style-type: none"> • умови застосування ресурсів
Внутрішні	<ul style="list-style-type: none"> • цілі • оргструктура • оргкультура
Відомі	<ul style="list-style-type: none"> • поведінка персоналу • ресурсна база • імідж компанії
Невідомі	<ul style="list-style-type: none"> • поведінка конкурентів • споживацький попит • відмови технічних засобів • поведінка споживачів

Рис. 1.5. Фактори впливу на діяльність підприємств туристичного комплексу [42, С. 81]

Основні завдання високотехнологічного та конкурентоспроможного туристичного комплексу: формування системи підготовки, неперервної освіти та підвищення кваліфікації персоналу туристичних організацій, розвиток готельного комплексу, тематичної спеціалізації туристичних територій, транспортної та інженерної інфраструктури				
1. Перспективна мета (економічна) Оновлення основного капіталу	2. Перспективна мета (економічна) Вдосконалення інфраструктури туристичних організацій	3. Перспективна (економічна) Підвищення якості туристичних послуг	4. Перспективна (економічна) Підвищення прибутковості діяльності туристичних організацій	5. Перспективна (соціальна) Збільшення бюджетних надходжень

Рис. 1.6. Концепція підвищення ефективності функціонування туристичних підприємств [42, С. 81]

Яровий В. і Юрченко В. присвятили свою публікацію розробці заходів підвищення соціально-економічної ефективності функціонування туристичних підприємств [43]. З цією метою, вони сформувавши структурно-логічний зв'язок критерії та індикаторів оцінювання ефективності функціонування господарюючих суб'єктів туристичної галузі (рис. 1.7).

Рис. 1.7. Структурно-логічна схема критеріїв та індикаторів аналізу ефективності функціонування підприємств туристичної галузі [43, С. 137].

За результатами оцінки факторів впливу на підвищення соціально-економічної ефективності діяльності туристичних підприємств, авторами розроблено власну методика та алгоритм комплексної оцінки ефективності функціонування підприємств туристичної галузі (рис. 1.8), що базується на чіткому виокремленні економічних та соціальних критеріїв. Відповідно, запропонована оцінка здійснюється на макро-, мікро- та регіональному рівнях.

Така методика, на думку дослідників, дозволить у разі її використання формувати стратегічний план розвитку регіонального та державного туристичного ринку, а також складати економічні прогнози розвитку різних напрямків туристичного підприємництва.

Проведений аналіз теоретичних досліджень присвячених оцінці ефективності готельних підприємств, як елементів туристичної галузі, дозволив сформулювати загальне уявлення про особливості факторів впливу туристичного підприємництва на ефективність та виокремити її базові оціночні показники.

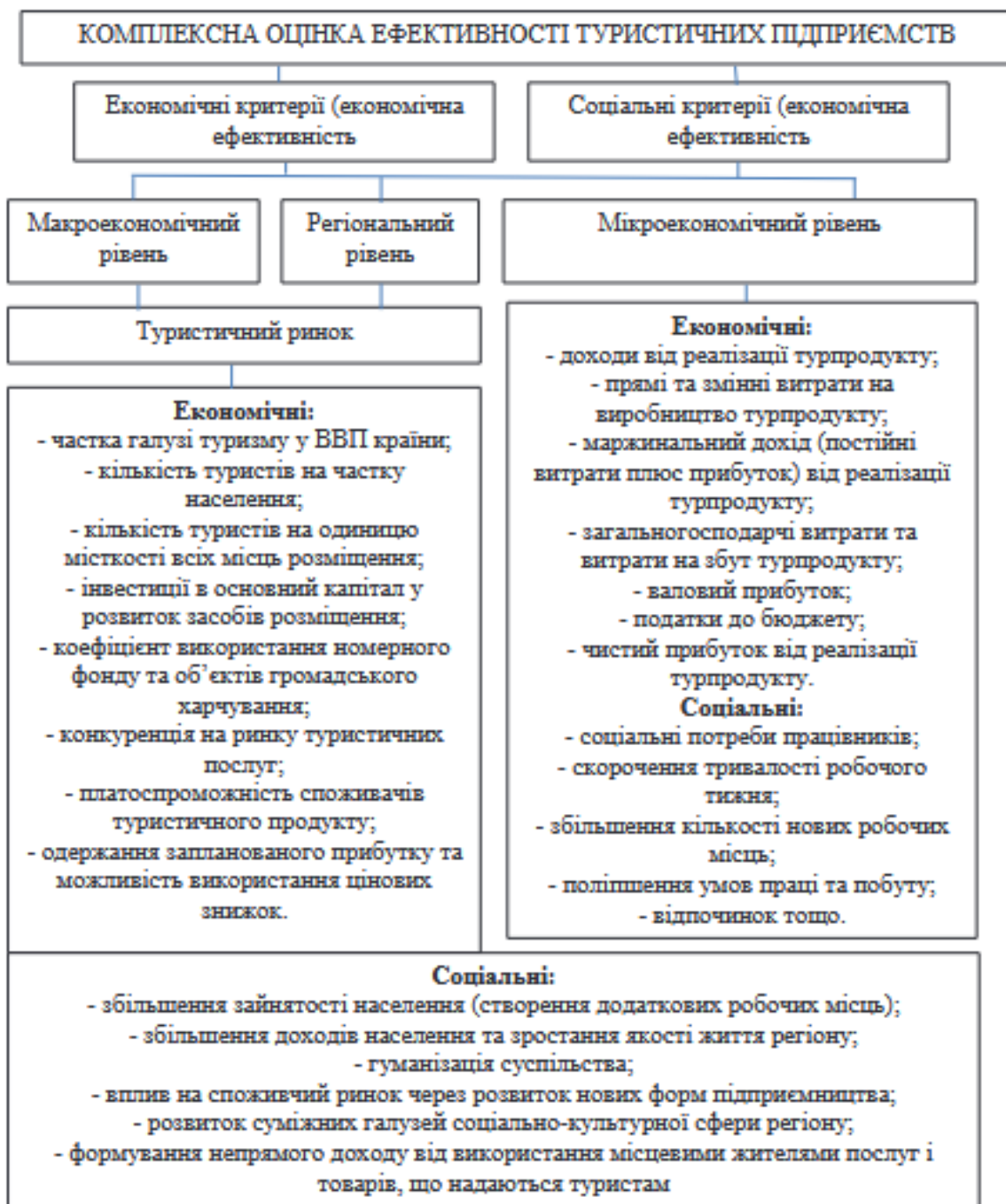

Рис. 1.8. Методика комплексної оцінки ефективності функціонування підприємств туристичної галузі [43, С. 138].

Багато вітчизняних вчених присвятили свої дослідження розробці обґрунтованих заходів з підвищення ефективності діяльності підприємств готельного бізнесу та її комплексній та поелементній оцінці.

Організації та менеджменту вітчизняного готельного бізнесу присвятили свої дослідження Загороднюк О., Кошовий Б.-П., Левицька І., Мазуркевич І., Малюга Л., Олабоді О, Павлюк С., Семчук Ж., Фесун Т. [19, 20, 22, 23, 27, 29].

Довоєнний стан вітчизняної готельної індустрії досліджували Алілуйко М., Давидова О., Кондратенко Н., Мазур С., Оболенцева Л., Прилуцький А., Сопіга В., Ткаченко А., Чепурда Г. [1, 10, 18, 21, 35, 38]. Вплив воєнного стану на функціонування готельного бізнесу та його післявоєнне відновлення вивчають Банєва І., Безручко Л., Білоус С., Васютіна К., Величко О., Молодецький А. [2, 3, 24].

Сучасні напрямки розвитку готельного бізнесу проаналізовані в роботах Влащенко Н., Д'яконової А., Домінської О., Климчук К., Охоти В., Сильчук Т., Сушко Н. [6, 9, 12, 16, 28, 37, 39]. Методологічні засади аналізу ефективності діяльності готельного бізнесу та відповідні показники висвітлювали у своїх роботах Борисенко О., Гострик О., Данько, Н., Жигулін Н., Мартинова В., Новікова В., Онуфрієнко Н., Подвальна Н., Полтавська О., Чайка Т. [4, 11, 13, 14, 30, 31, 40].

В сучасних умовах надзвичайно актуальним постають питання пов'язані з оцінкою ефективності та потенційних ризиків у готельній справі. Тому викликають цікавість погляди науковців на цю проблематику, як у довоєнний час так і під час активних військових дій. У довоєнний час ризики, з якими стикалась готельна індустрія стосувались економічної кон'юнктури зовнішнього і внутрішнього середовища. Зрозуміло що ці ризики мають абсолютно різну природу, але в умовах воєнного стану, економічні ризики посилюються. У своїх дослідженнях, проведених у довоєнний час, Полтавська О. [31], розділила ризики готельного господарства на 10 видів (рис. 1.9) та довела що воно дуже чутливе до зовнішніх і внутрішніх загроз. Результатом проведених Полтавською О. досліджень стала методика оцінки конкурентоспроможності готельних підприємств, яка ґрунтується на засадах ефективності їх функціонування. Апробацію результатів досліджень було проведено аналізі прибутковості готелів Київської області, що дало можливість сформулювати напрямки підвищення економічної ефективності готельного бізнесу за рахунок забезпечення рівня якості надання послуг гостинності світовим стандартам, удосконалення туристичних технологій та активного запровадження інноваційних технологій обслуговування.

Рис. 1.9. Ризики готельного бізнесу [31, с. 26].

Дослідженню ризиків готельних підприємств присвячена праця Рябенської М. [32], у якій авторка доводить, що необхідними умовами підвищення ефективності функціонування готельних підприємств, є своєчасна ідентифікація та оцінка потенційних ризиків (рис. 1.10), а також обґрунтування отримання потенційного доходу відповідному ризику.

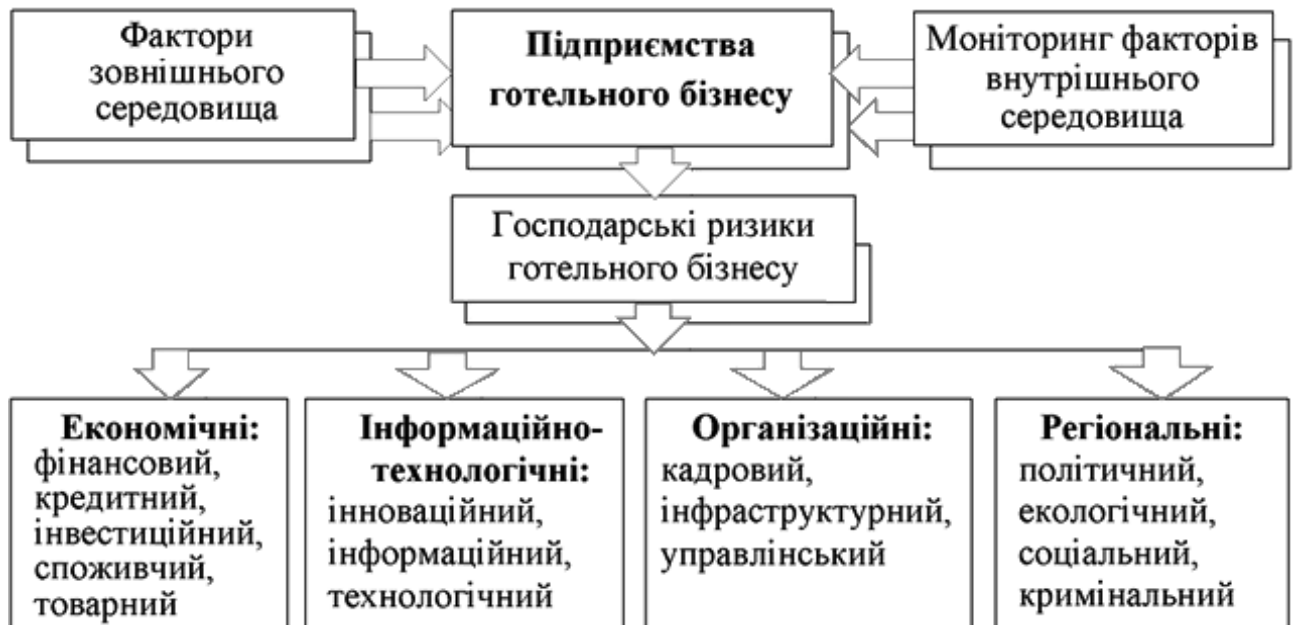

Рис. 1.10. Критерії обліку господарських ризиків готельних підприємств [32, с. 26].

Важливе значення з огляду перспективи подальшого розвитку готельного бізнесу мають дослідження науковців, які вивчають інноваційні тенденції готельного господарства. Мазур С. запропонував [21] структурувати розвиток готельного бізнесу за чотирма актуальними напрямками (рис. 1.11).

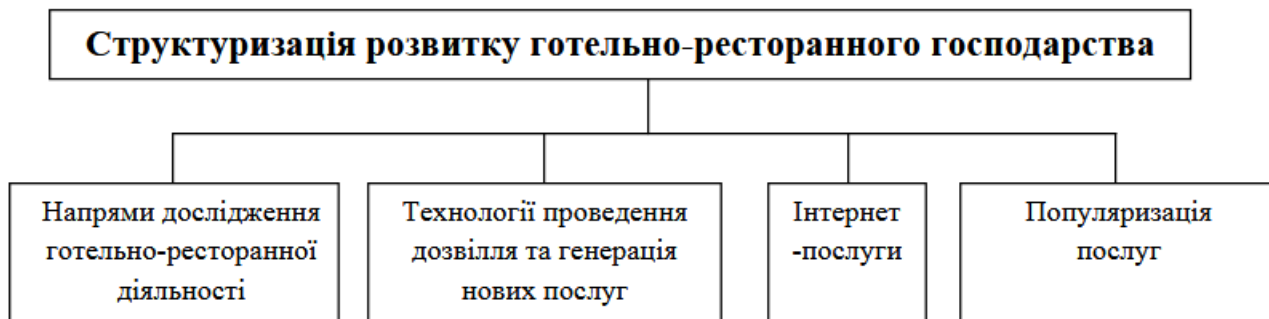

Рис. 1.11. Структура розвитку готельного бізнесу [21, С. 3]

Проведений аналіз теоретичних досліджень наукових публікацій, присвячених вивченню сучасного стану та подальшого розвитку готельного бізнесу показав, що потребують подальших досліджень розробка та обґрунтування заходів підвищення його ефективності в умовах воєнного стану.

1.3. Методика оцінки ефективності діяльності підприємств готельного комплексу

Оцінка ефективності функціонування підприємств готельного комплексу має ряд особливостей, які суттєво відрізняються від інших галузей економіки. Це пов'язано з: специфікою послуг, які надаються; сезонністю роботи; місцем розташування готелів; впливом на ефективність готелів розвитку самої туристичної галузі та інших факторів. Різні науковці з різних поглядів підходять до оцінки ефективності господарювання готельних підприємств. Розглянемо найбільш цікаві, на нашу думку, бачення щодо проблематики досліджень ефективності готельних підприємств.

Подвальна Н. у своїх дисертаційних дослідженнях [30] запропонувала розділити показники ефективності роботи готельних підприємств на дві групи, а саме: функціональні та оціночні (рис. 1.12).

Рис. 1.12. Критеріальна оцінка ефективності діяльності готельних підприємств [30, С. 7]

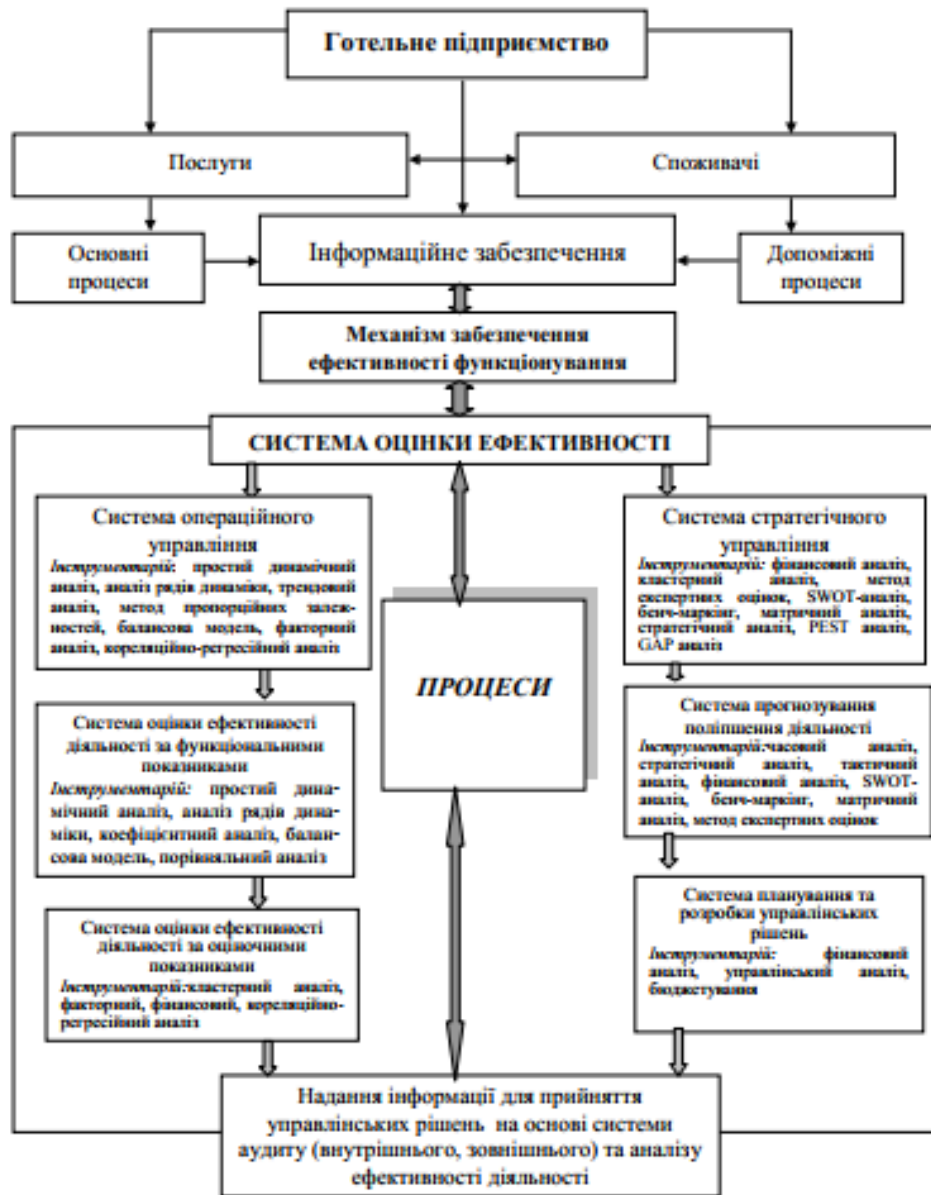

Рис. 1.13. Механізм забезпечення ефективності діяльності готельних підприємств [30, С. 12]

До першої групи науковиця включила показники, які характеризують ефективність використання ресурсного потенціалу готелю, а до другої показники, динаміка яких дозволяє оцінити ефективність фінансово-економічного стану господарюючого суб'єкта. На засадах процесного підходу, з врахуванням поділу оціночних показників на дві групи, Подвальною Н. було запропоновано комплексний механізм забезпечення ефективності діяльності готельних підприємств (рис. 1.13).

На нашу думку такий підхід не в достатній мірі дозволяє оцінити вплив на ефективність діяльності готельного підприємства, зовнішнього середовища. Особливо, це важливо у сучасних реаліях, в яких перебуває готельна індустрія України.

У роботі [4] пропонують оцінювати ефективність діяльності готельного за критерієм вартості. За критерії оцінювання обрано прибутковість, економічність, якість послуг, ринкову позиція, інноваційність, продуктивність та екологічність, а в якості відповідні оціночних показників пропонують використовувати різні види рентабельності, зокрема: чистих активів; інтелектуального капіталу; інвестиційного капіталу; власного капіталу; загального обсягу реалізованих послуг; поточних витрат; експлуатації готельних номерів певної категорії та додаткових послуг. Однак, і у цьому науковому підході, вплив факторів зовнішнього середовища розглядають обмежено.

З точки зору підвищення конкурентоспроможності готелю, оцінювати ефективність його діяльності запропоновано у наукових дослідженнях Охоти В. [28]. У своїх дослідженнях, автор, виходячи з стратегічних цілей та напрямків діяльності готельних підприємств, запропонував відповідні угруповання збалансованих показників (рис. 1.14), за допомогою яких можна здійснювати ефективне управління та проводити стратегічне планування. На думку науковця, цей підхід дає можливість адаптуватись до актуальних умов зовнішнього та внутрішнього середовищ, підвищити конкурентоспроможність готельного підприємства, збільшити задоволеність відвідувачів, і у підсумку, збільшити прибутковість.

Напрямки	Стратегічні цілі	Показники	Шляхи реалізації
Фінансові ресурси	- збільшення чистого прибутку готелю; - підвищення середньої ціни готельного номера; - збільшення кількості споживачів в несезонні періоди; - мінімізація простой номерів; - розвиток напрямів ресторанного бізнесу та надання додаткових послуг	- відсоток збільшення прибутку; - середня ціна готельного номера; - відсоток збільшення числа споживачів в несезонний період; - кількість постійно зайнятих номерів; - кількість відвідувачів ресторану	- розробка програм заохочення клієнтів; - розробка системи гнучких знижок для споживачів під час несезонних періодів; - маркетингова діяльність
Споживачі	- розширення спектру пропонованих послуг; - підвищення задоволеності споживачів; - створення нових напрямків залучення клієнтів	- кількість нових послуг; - кількість позитивних відгуків в Гостьовій книзі; - кількість нових шляхів залучення клієнтів	- маркетингова діяльність; - розробка системи оцінки відгуків споживачів щодо якості обслуговування; - укладення договорів на проведення маркетингових та збутових заходів
Внутрішні бізнес-процеси	- зменшення тривалості бронювання номеру клієнтом; - поліпшення процесу обслуговування клієнтів; - спрощення процесу бронювання номерів через інтернет-ресурс	- час на обслуговування одного клієнта; - кількість скарг на обслуговування; - кількість позитивних відгуків на сайті	- автоматизація системи управління; - підвищення рівня якості обслуговування клієнтів; - створення інформаційної системи оцінки думок споживачів
Навчання та розвиток	- підвищення кваліфікації співробітників; - підвищення задоволеності співробітників	- витрати на навчання співробітників (у відсотках); - індекс задоволеності персоналу (0-10 балів)	- програма навчання персоналу; - програма визначення рівня задоволеності персоналу; - створення максимально комфортні умови для розвитку співробітників

Рис. 1.14. Система збалансованих показників підприємств готельного комплексу [28, С. 47]

Існує багато інших ракурсів наукових поглядів на проблематику оцінки ефективності функціонування вітчизняних готельних підприємств, зокрема з точки зору зменшення витрат, інвестиційної привабливості, інноваційності послуг, підвищення прибутковості, покращення якості послуг тощо. Відповідно до цих підходів, застосовують різні набори показників оцінки ефективності, ключовими серед яких є показники рентабельності.

1.4. Визначення показників ефективності функціонування підприємств готельного комплексу

Вітчизняна практика методологічних засад визначення ефективності діяльності готелів, ґрунтується на визначенні показників рентабельності у відсотковому вимірі. Ця загальновідома методика реалізовується у наступній послідовності:

1) Рентабельність готельних послуг P_i :

$$P_i = \frac{N}{C_i} \times 100\% \quad (1.1)$$

де N – чистий прибуток від продажу готельних послуг, грн.

C_i – собівартість готельних послуг, грн.

2) Рентабельність поточних витрат готелю P_B :

$$P_B = \frac{N}{B_i} \times 100\% \quad (1.2)$$

де B_i – поточні витрати готельного підприємства.

3) Рентабельність основних активів готельного підприємства P_{OA} :

$$P_{OA} = \frac{N}{\overline{OF}} \times 100\% \quad (1.3)$$

де \overline{OF} – середньорічна вартість основних активів готельного підприємства, грн.

4) Рентабельність оборотних активів готельного підприємства P_{OA} :

$$P_{OA} = \frac{N}{\overline{OA}} \times 100\% \quad (1.4)$$

де \overline{OA} – середньорічна вартість оборотних активів готельного підприємства, грн.

5) Рентабельність трудових ресурсів готельного підприємства P_{TP} :

$$P_{TP} = \frac{N}{TP} \times 100\% \quad (1.5)$$

де TP – середньоспискова чисельність працівників готельного підприємства.

б) Рентабельність активів готелю P_A :

$$P_A = \frac{N}{\overline{A}} \times 100\% \quad (1.6)$$

\bar{A} - середньорічна вартість активів готельного підприємства, грн.

7) Рентабельність власного капіталу готельного підприємства P_{BK} :

$$P_{BK} = \frac{N}{BK} \times 100\% \quad (1.7)$$

де \overline{BK} – середньорічна вартість власного капіталу готельного підприємства, грн.

З огляду на доцільність забезпечення відповідності фінансово-економічної звітності міжнародним стандартам, заслуговує на увагу методика визначення показників ефективності готельних підприємств запропонована Чайкою Т. [40, С. 115-118], яка полягає у визначенні наступних показників:

1) Коефіцієнт рентабельності активів (Return on Assets, ROA):

$$ROA = \frac{Profit}{Assets} \quad (1.8)$$

де $Profit$ – прибуток;

$Assets$ – активи

2) Рентабельність сукупних активів (Return on Total Assets, $ROTA$):

$$ROTA = \frac{Profit}{TA} \quad (1.9)$$

де TA – сукупні активи (Total Assets).

3) Рентабельність сукупних активів на основі чистого прибутку ($ROTA_{NP}$):

$$ROTA_{NP} = \frac{NP}{TA} \quad (1.10)$$

або

$$ROTA_{NP} = \frac{NP}{\frac{1}{2}(TA_{поч} + TA_{кін})} \quad (1.11)$$

4) Рентабельність сукупних активів на основі прибутку до вирахування відсотків і податків:

$$ROTA_{EBIT} = \frac{EBIT}{TA} \quad (1.12)$$

де *EBIT* – прибуток до вирахування відсотків і податків (Earnings before Interest and Taxes).

5) Рентабельність сукупних активів на основі прибутку до вирахування відсотків, податків і амортизації основних засобів та нематеріальних активів:

$$ROTA_{EBITDA} = \frac{EBITDA}{TA} \quad (1.13)$$

де *EBITDA* – прибуток до вирахування відсотків, податків і амортизації основних засобів та нематеріальних активів (Earnings before Interest, Taxes, Depreciation and Amortization).

6) Рентабельність необоротних активів (Return on Fixed Assets, *ROFA*):

$$ROFA = \frac{TotalEarning}{NetFixedAssets} \quad (1.14)$$

де *Total Earning* - валовий прибуток;

Net Fixed Assets – чиста вартість необоротних активів, тобто вартість основних засобів за вирахуванням амортизації.

На нашу думку, запропонована Чайкою Т. методика визначення показників ефективності функціонування вітчизняних готельних підприємств, в контексті євроінтеграційних процесів є найбільш актуальною.

АНАЛІТИЧНО-РОЗРАХУНКОВИЙ РОЗДІЛ

2.1. Загальна характеристика ПрАТ «Тернопіль-готель»

Об'єктом дослідження роботи є приватне акціонерне товариство «Тернопіль-готель» зареєстроване 04.08.1997 року, яке розташоване у м. Тернопіль, вул. Замкова 14. Відповідно до КВЕД, основним видом діяльності Товариства є «Діяльність готелів і подібних засобів тимчасового розміщування». Головою правління досліджуваного Товариства є Головка Станіслав Миколайович, а Голова Наглядової ради - Кочерган Богдан Васильович.

Особливістю акціонерного Товариства є емісія акції, яких у ПрАТ «Тернопіль-готель» станом на 17.03.2023 року є: 5842908 штук, а загальна кількість голосуючих акцій загальних зборів акціонерного товариства - 4871698 штук.

Розташування готельного комплексу ПрАТ «Тернопіль-готель» є його найголовнішою конкурентною перевагою, оскільки з вікон готелю відкривається неперевершена мальовнича панорама на Тернопільський став (рис. 2.1). Сам готель розміщений в центрі міста та оточений історичними архітектурними пам'ятками, що дає можливість відвідувачам не лише проводити ділові зустрічі але й отримувати естетичне і моральне задоволення від ознайомлення з містом.

Рис. 2.1. Фасад ПрАТ «Тернопіль-готель» [32]

ПрАТ «Тернопіль-готель» є центром ділового туризму Тернопільської області, який займається обслуговуванням як індивідуальних відвідувачів так і організовані туристичні групи, а також допомагає в організації бізнес-заходів будь-яких рівнів.

З метою реклами та просування своїх послуг ПрАТ «Тернопіль-готель» створив сайт hoteltarnopol.com [33], на якому розміщена актуальна інформація всі послуги, які надає готель. На сайті будь-хто може ознайомитись з характеристикою номерів та цінами, забронювати номер та, у разі необхідності, зв'язатись з адміністратором щодо уточнення інформації. Загалом, слід зазначити, що застосування сучасних інформаційних технологій підвищує конкурентні переваги Товариства.

Номерний фонд ПрАТ «Тернопіль-готель» різноманітний, він відрізняється ціною та люксовістю номерів і задовольняє вимоги постояльців на будь-який смак та розмір достатку (табл. 2.1).

Таблиця 2.1.

Наявний фонд готельних номерів ПрАТ «Тернопіль-готель» (станом на 10.11.2023 рік)

№	Тип номера	Кількість номерів	Вартість номерів, грн	Сумарна вартість
1	Одномісний стандарт	39	1170	45630
2	Одномісний бюджет	12	1100	13200
3	Двомісний стандарт	35	1350	47250
4	Двомісний бюджет	12	1125	13500
5	Напівлюкс	10	2475	24750
6	Напівлюкс сімейний	7	2376	16632
7	Люкс-апартаменти	1	4770	4770
Разом		116	-	165732

Джерело: розроблено автором на основі [33].

Основними конкурентами ПрАТ «Тернопіль-готель» є «Avalon Palace» «Глобус», «Камелот» та «Версаль», які поступаються номерним фондом за

кількістю, однак, мають часткові переваги за ціновою політикою та класом готельних номерів. Крім цього, необхідно відзначити, що у Тернополі за останні роки відкрилось кілька хостелів, які складають конкуренцію досліджуваному Товариству, у сегменті бюджетного гостювання.

Завантаженість готельних номерів ПрАТ «Тернопіль-готель» нерівномірна, у довоєнний час це обумовлювалось сезонністю туристичних потоків. У літню пору року завантаженість готелю зростала за рахунок організованих туристичних груп іноземних і вітчизняних туристів, які відвідували Тернопіль. У зимовий період завантаженість готелю спадала, і в основному, забезпечувалась відвідувачами, які приїхали по справах бізнесу. Під час пандемії коронавірусної хвороби 2020 року, ефективність роботи готелю впала удвічі, порівняно з попереднім 2019 роком. З моменту початку повномасштабної війни, заповнення готелю в окремі дні складала 100%, це відбувалось за рахунок масового виїзду громадян з небезпечних регіонів України, які в подальшому прямували на виїзд за кордон. Станом на 10.11.2023 року, заповнення готелю знаходиться на показниках 35-40%. Падіння завантаження готельної потужності обґрунтоване повною відсутністю іноземних туристів, зменшенням ділової активності бізнесу та повсякденними загрозами ракетних обстрілів.

2.2. Аналіз показників балансу ПрАТ «Тернопіль-готель»

Проведемо аналіз фінансового стану ПрАТ «Тернопіль-готель» використовуючи загально-доступні дані фінансової звітності [34]. Оцінку фінансового стану будемо здійснювати за динамікою показників оборотних та необоротних активів, власного капіталу, а також поточних зобов'язань та забезпечення.

З метою більш детальної оцінки, горизонтальний аналіз, який полягає у побудові аналітичної таблиці у якій абсолютні показники балансу доповнюються динамічними, будемо проводити за період 2017-2022 років (табл. 2.2), а абсолютне і відносне відхилення відповідних показників розглянемо у відношенні 2022 року до 2017 року.

Баланс ПрАТ «Тернопіль-готель» за 2017-2022 р. (тис. грн.)

Показники	Роки						Відхилення (2022/2017)	
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	абс.	відносно
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I. Необоротні активи								
Незавершені капітальні інвестиції	5179	5317	5124	5618	5971	6732	1553	29,9
Основні засоби:	15323	20708	22846	22472	21186	22808	7485	48,8
первісна вартість	27880	34658	39351	41172	41829	44585	16705	59,9
знос	(12557)	(13950)	(16505)	(18700)	(20643)	(21777)	9220	73,4
Інші фінансові інвестиції	231	2312	231	231	231	231	-	-
Усього за розділом I	20733	26256	28201	28321	27388	29771	9038	43,6
II. Оборотні активи								
Запаси	183	379	308	298	431	1455	1272	695,1
Виробничі запаси	100	249	171	153	358	1390	1290	1290
Товари	83	130	137	145	73	65	-18	-21,7
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	12296	7057	6197	6084	7514	9374	-2922	-23,8
Дебіторська заборгованість за розрахунками:								
за виданими авансами	1005	608	677	180	508	1282	277	27,6
з бюджетом:	143	602	750	941	1301	263	120	83,9
Гроші та їх еквіваленти	680	939	394	135	952	3200	2520	370,6
Готівка	-	209	223	96	84	379	-	-
Рахунки в банках	680	730	171	39	868	2821	2141	314,9
Усього за розділом II	14755	9701	8331	7640	10736	15644	889	6,03
Баланс	35488	35957	36532	35961	38124	45415	9927	27,9
I. Власний капітал								
Зареєстрований (пайовий) капітал	1461	1461	1461	1461	1461	1461	-	-
Додатковий капітал	5884	5884	5884	5884	5884	5884	-	-
Нерозподілений прибуток	13139	15120	15240	15289	16662	24243	11104	84,5
Усього за розділом I	20484	22465	22585	22634	24007	31588	11104	54,2

1	2	3	4	5	6	7	8	9
II Довгострокові зобов'язання і забезпечення								
Довгострокові забезпечення	94	237	449	638	577	548	454	482,9
III. Поточні зобов'язання і забезпечення								
Короткострокові кредити банків			-	2795	-	-	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:								
товари, роботи, послуги	9867	12076	13239	8987	12228	11961	2094	21,2
розрахунками з бюджетом	861	143	20	345	55	171	-690	-80,1
розрахунками зі страхування	-	-	6	30	16	11	-	-
розрахунками з оплати праці	84	114	136	129	149	130	46	54,8
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	174	180	91	394	1087	1006	832	478,2
Інші поточні зобов'язання	44	-	6	9	5	-	-	-
Усього за розділом III	14910	13255	13498	12689	13540	13279	-1370	-9,2
Баланс	35488	35957	36532	35961	38124	45415	9927	27,9

Протягом досліджуваного періоду величина необоротних активів ПрАТ «Тернопіль-готель» зростала (рис. 2.2), з 20733 тис. грн. у 2017 році до 29771 тис. грн. у 2022 році, ріст – 43,6%. Протягом досліджуваного періоду Товариство працювало над осучасненням готелю, за рахунок проведення ремонтів як фасаду так і готельних номерів, відкриття сучасного фітнес-залу, запровадження інформаційних технологій, зокрема якісного інтернет-зв'язку тощо, чим і обумовлене зростання величини необоротних активів. Величина оборотних активів у 2022 році також зросла порівняно з аналогічним показником 2017 року на 6,03% до 15644 тис. грн. Однак, на відміну від динаміки системного зростання необоротних активів, оборотні активи до 2020 року щорічно зменшувались, у першу чергу, за рахунок зменшення дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги та за виданими авансами. Після 2020 року дебіторська

заборгованість знову почала зростати, а відповідно зросли і оборотні активи. Зменшення дебіторської заборгованості для фінансового стану Товариства є позитивним явищем, і навпаки, її зростання є негативною тенденцією, тому керівництву готелю, необхідно стежити за вчасністю погашення дебіторської заборгованості.

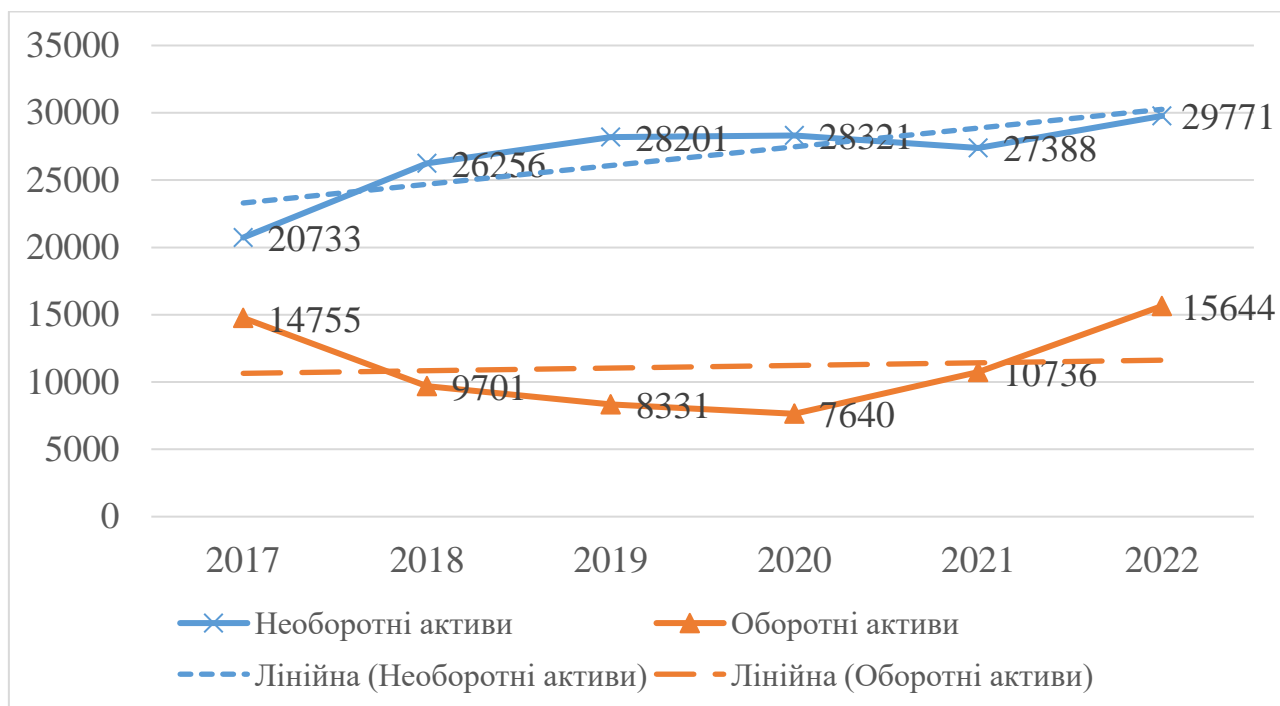

Рис. 2.2. Динаміка оборотних і необоротних активів ПрАТ «Тернопіль-готель» за 2017-2022 р. (тис. грн.)

Ефективність використання основних фондів підприємства прийнято оцінювати за загальними та частковими показниками. Загальні показники ефективності використання основних фондів ПрАТ «Тернопіль-готель» за 2017-2022 років демонструють позитивну динаміку (табл. 2.3, рис. 2.3). У 2020 році показник фондівіддачі мав найнижче значення, на рівні 0,38. Хоча зменшення величини основних фондів у 2020 порівняно з 2019 роком була не суттєвою лише 1,6%, величина чистого доходу від реалізації послуг у 2020 році, у зв'язку з пандемією коронавірусу та запроваджених обмежень, скоротився більше ніж у 2 рази порівняно з попереднім роком. Показник фондоозброєності у 2022 році зріс більше ніж у 2 рази порівняно з 2017 роком, але його зростання обумовлене не збільшенням величини основних фондів, що припадають на одного працівника, а планомірним скороченням чисельності працівників на 26,9% за шість років.

Загальні показники ефективності використання основних фондів ПрАТ «Тернопіль-готель» за 2017-2022 р.

Показники	Роки						Відхилення (2022/2017)	
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	абс.	відносне
Облікова чисельність на початок звітного періоду, осіб	63	64	59	55	44	46	-17	-26,9
Фондовіддача	1,08	0,98	0,94	0,38	0,96	1,18	0,1	9,3
Фондомісткість	0,92	1,02	1,06	2,65	1,04	0,85	-0,07	-7,6
Фондоозброєність	243,22	323,56	387,22	408,58	481,50	495,83	252,61	103,86

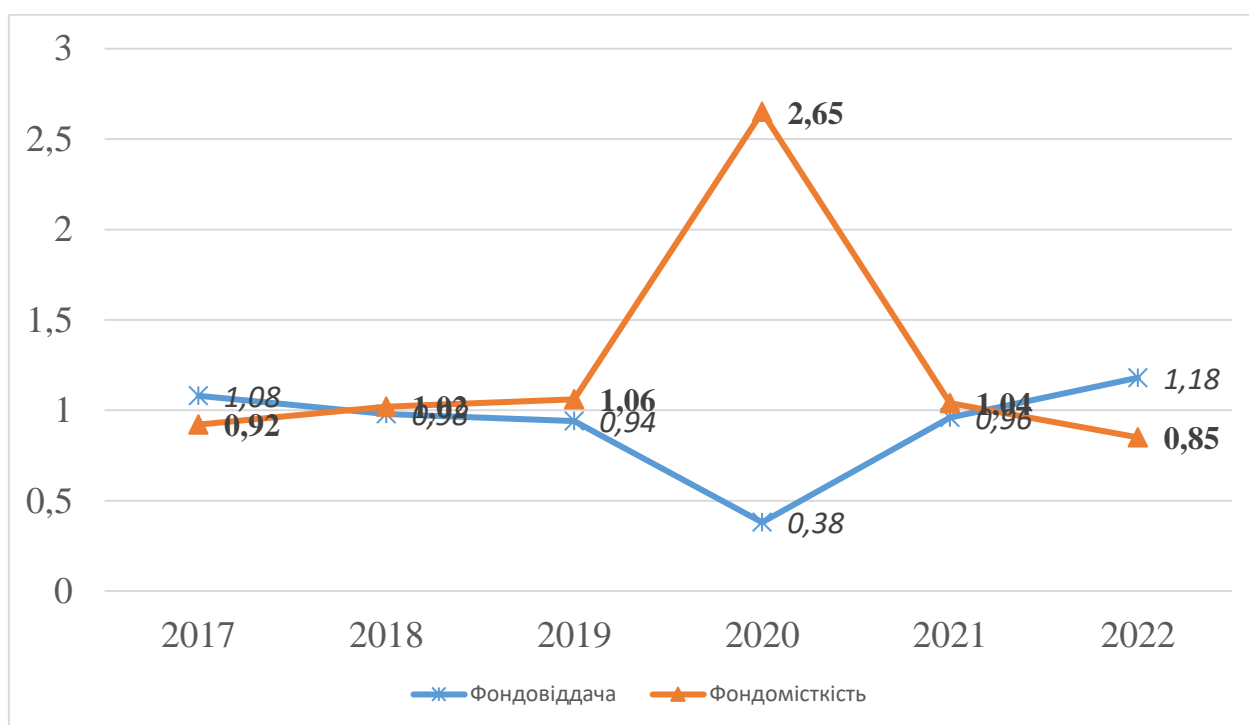

Рис. 2.3. Динаміка фондоозброєності і фондомісткості ПрАТ «Тернопіль-готель» за 2017-2022 р.

Розмір пайового та додаткового капіталу протягом досліджуваних шести років не змінювався і складав відповідно: пайовий – 1461 тис .грн., а додатковий 5884 тис. грн.

Позитивна динаміка спостерігається частини чистого прибутку, що залишається у розпорядженні ПрАТ «Тернопіль-готель» після сплати дивідендів, формування резервного капіталу та поповнення статутного капіталу рис. (2.4). Розмір нерозподіленого прибутку досліджуваного Товариства у 2022 році зріс на 84,5% або на 11104 тис. грн. у порівнянні з аналогічним показником 2017 року. Збільшення розміру нерозподіленого прибутку є позитивною ознакою фінансового стану даного Товариства, що дає йому можливість реалізовувати інвестиційні проекти у стратегічній перспективі.

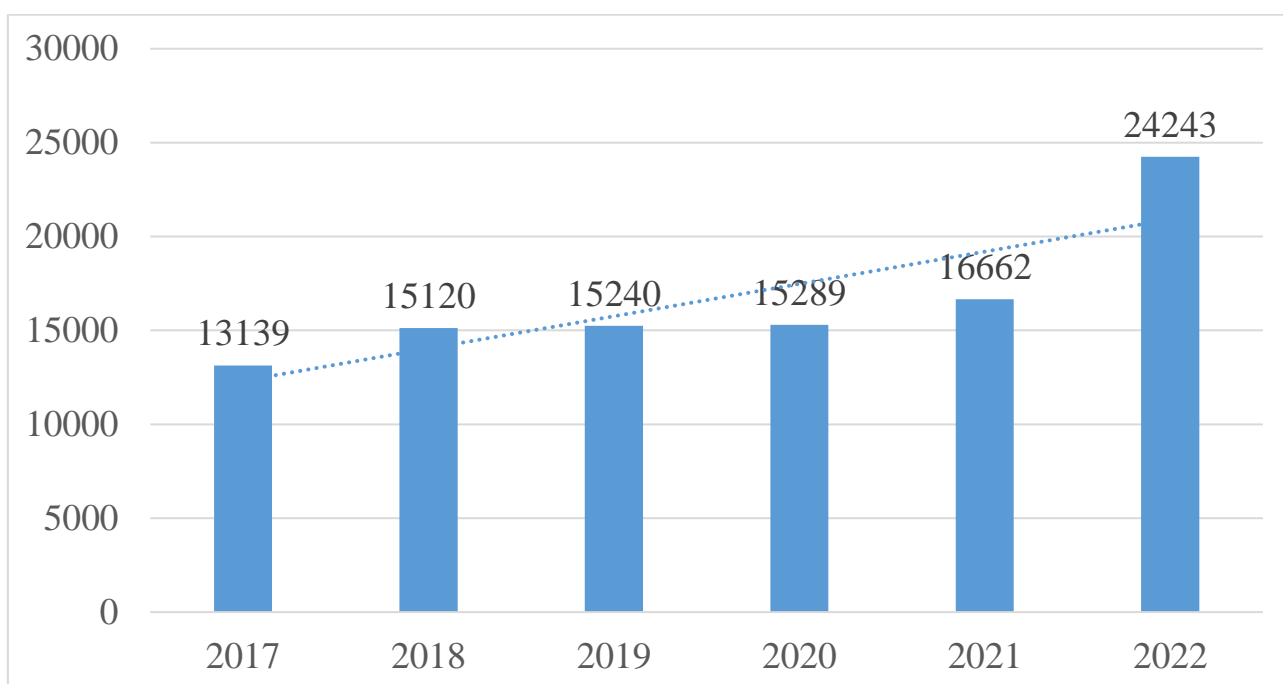

Рис. 2.4. Динаміка нерозподіленого прибутку ПрАТ «Тернопіль-готель» за 2017-2022 р. (тис. грн.)

У 2020 році ПрАТ «Тернопіль-готель» взяв короткостроковий кредит у розмірі 2795 тис. грн. на проведення реконструкції фасаду будівлі, облаштування входу в готель та будівництво накриття над входом. Роботи з реконструкції були реалізовані вчасно, оскільки в цей період готель практично не функціонував і у ньому не було постояльців, у зв'язку із обмеженнями встановленими Кабінетом міністрів України щодо запобігання поширенню пандемії коронавірусу.

Сумарний розмір за статтею «Поточні зобов'язання і забезпечення» протягом досліджуваного періоду зменшився на 9,2% і склав 13279 тис. грн. негативною тенденцією для фінансового стану Товариства є зростання поточної

кредиторської заборгованості за товари і послуги у 2022 році на 21,2% порівняно з аналогічним показником 1017 року. Також негативна тенденція спостерігається у збільшенні кредиторської заборгованості з оплати праці на 54,8% за аналогічний період.

2.3. Аналіз фінансових результатів ПрАТ «Тернопіль-готель»

Підсумкову ефективність діяльності ПрАТ «Тернопіль-готель» необхідно оцінювати за фінансовими результатами, зокрема показниками доходів та прибутків (табл. 2.4), які Товариство отримувало протягом досліджуваного періоду. Аналіз, як і в попередньому розділі, будемо проводити за загально-доступними даними фінансової звітності [34].

Таблиця 2.4

Звіт про фінансові результати ПрАТ «Тернопіль-готель» за 2017-2022 р.

Показники	Роки						Відхилення (2022/2017)	
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	абс.	відносне
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Чистий дохід від реалізації продукції	16589	20346	21551	8481	20338	26800	10211	61,6
Собівартість реалізованої продукції	(10994)	(14688)	(17666)	(10814)	(14357)	(16353)	5359	48,7
Валовий:								
прибуток	5595	5658	3885		5981	10447	4852	86,7
збиток				(2333)				
Адміністративні витрати	(1927)	(2343)	(2629)	(2339)	(3116)	(3620)	1693	87,9
Витрати на збут	(301)	(395)	(396)	(239)	(691)	(128)	-173	-57,5
Інші операційні витрати	(172)	(192)	(198)	(128)	(185)	(104)	-68	-39,5
Інші витрати	(121)	(33)	(111)	(57)	(245)	(424)	303	250,4
Фінансовий результат до оподаткування	2230	2403	558	170	1413	8147	5917	265,3
Витрати (дохід) з податку на прибуток	(258)	(422)	(438)	(121)	(40)	(566)	308	119,4
Чистий прибуток	1972	1981	120	49	1373	7581	5609	284,4

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Елементи операційних витрат								
Матеріальні затрати	1756	5302	6257	4116	6558	7412	5656	322,1
Витрати на оплату праці	2446	3105	3463	2688	3538	3692	1246	50,9
Відрахування на соціальні заходи	508	612	725	588	735	722	214	42,1
Амортизація	1313	1898	3145	2258	2290	2226	913	69,5
Інші операційні витрати	8340	7028	7410	4417	5811	6577	-1763	-21,1
Разом	14363	17945	21000	14067	18932	20629	6266	43,6

Незважаючи на обмеження у роботі готельно-ресторанної галузі, обумовлені вживанням заходів щодо запобігання поширенню коронавірусної хвороби COVID19, ПрАТ «Тернопіль-готель» вдалося залишитись у зоні прибутковості навіть у складному 2020 році на рівні 49 тис. грн. (рис. 2.5). У той же час, у 2020 році, валовий прибуток за досліджувані 6 років, мав від'ємне значення і склав -2333 тис. грн., це якраз, і пояснюється обмежувачими заходами з запобігання поширенню пандемії. У 2022 році, порівняно з 2017 роком, валовий прибуток зріс на 86,7% і склав 10447 тис. грн. і це, в умовах воєнного стану, коли потік іноземних туристів, що користувались послугами готелю припинився.

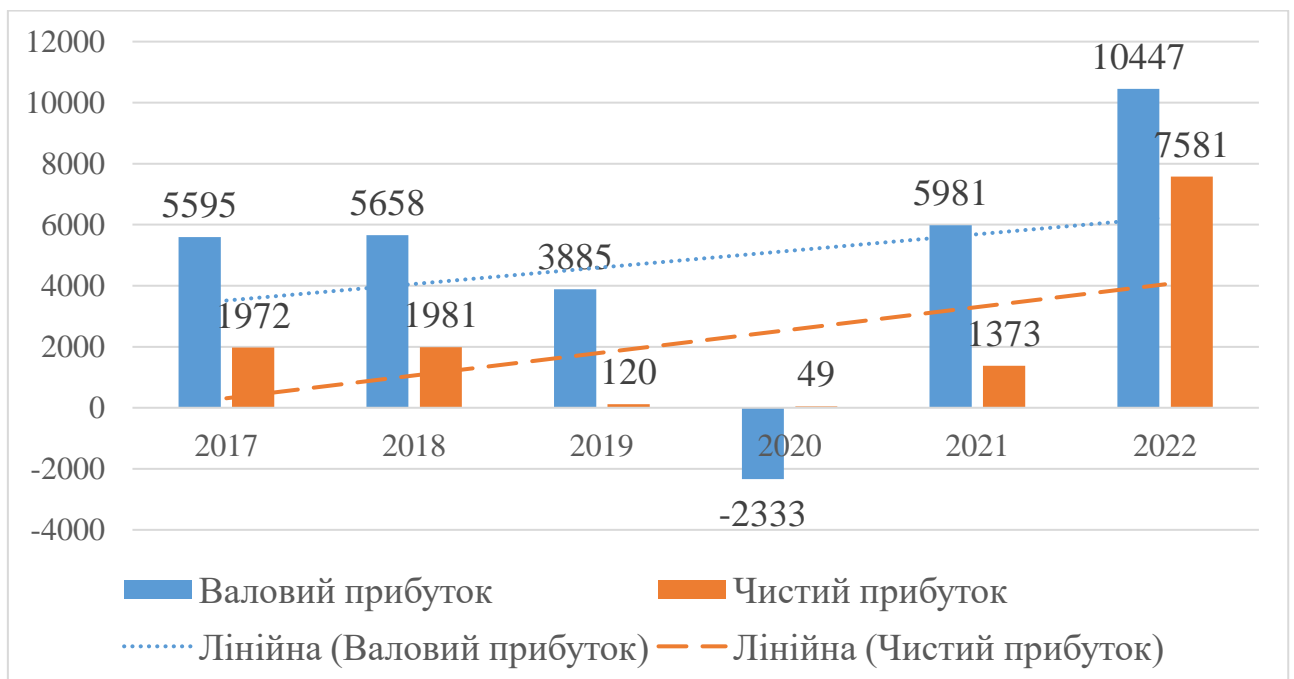

Рис. 2.5. Динаміка валового і чистого прибутку ПрАТ «Тернопіль-готель» за 2017-2022 р. (тис. грн.)

Показник чистого прибутку порівняно з 2017 роком, у 2022 році зріс на 284,4% і склав 7581 тис. грн. Зростання прибутку Товариства під час воєнного стану, обумовлено міграцією українських громадян, які вимушено виїжджали з небезпечних регіонів східної і південної України і, відповідно, активно користувались послугами готелів західної України.

Операційні витрати ПрАТ «Тернопіль-готель» змінювались нерівномірно (табл. 2.4, рис. 2.6). Всі статті, порівняно з 2017 роком, за винятком статті «Інші операційні витрати», у 2022 році демонструють зростання. Найбільше у 2022 році зросли матеріальні витрати на 322,1%, порівняно з 2017 роком і склали 7412 тис. грн. Крім інфляції, на зростання матеріальних витрат вплинули, витрати, пов'язані з проведеною у 2020 році, реконструкцією фасаду і входу у готель.

Рис. 2.6. Динаміка елементів операційних витрат ПрАТ «Тернопіль-готель» за 2017-2022 р. (тис. грн.)

Економічну ефективності діяльності ПрАТ «Тернопіль-готель» будемо оцінювати за динамікою показників рентабельності, а саме рентабельності: активів, сумарно і за складовими, готельних послуг, поточних витрат, власного капіталу та трудових ресурсів (табл. 2.5).

Досліджувані показники рентабельності, протягом 6 років демонстрували як падіння, обумовлене вжитими заходами із запобігання поширенню пандемії COVID19, так і зростання після зняття відповідних обмежень (рис. 2.7).

Рентабельність готельних послуг у 2022 році склала 46,4%, що майже у 2,6 рази більше аналогічного показника 2017 року, а порівняно з попереднім 2021 роком, цей показник взагалі зріс у 4,8 рази. Таке зростання цього показника обумовлене, майже 90-відсотковим заповненням готелю у перших двох кварталах 2022 року, за рахунок постояльців – українських громадян, які вимушено покинули свої домівки у небезпечних районах центральної та східної України.

Таблиця 2.5

Показники рентабельності ПрАТ «Тернопіль-готель» за 2017-2022 р.

Показники	Роки						Відхилення (2022/2017)	
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	абс.	відносно
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Рентабельність готельних послуг P_i	17,94	13,49	0,68	0,45	9,56	46,36	28,42	158,4
Рентабельність поточних витрат готелю P_B	78,22	66,86	3,60	1,77	32,41	177,29	99,07	126,7
Рентабельність основних активів готельного підприємства P_{OA}	9,51	7,54	0,43	0,17	5,01	25,46	15,95	167,7
Рентабельність оборотних активів готельного підприємства P_{OA} :	13,36	20,42	1,44	0,64	12,79	48,46	35,1	262,7
Рентабельність трудових ресурсів готельного підприємства P_{TR}	3130,16	3095,31	203,39	89,09	3120,45	16480,43	13350,27	426,5
Рентабельність активів готелю P_A	5,56	5,51	0,33	0,14	3,60	16,69	11,13	200,18
Рентабельність власного капіталу готельного підприємства P_{BK}	9,63	8,82	0,53	0,22	5,72	24,00	14,37	149,2

Зміна показників рентабельності активів та власного капіталу ПрАТ «Тернопіль-готель», аналогічна як і для рентабельності готельних послуг, але з меншими темпами.

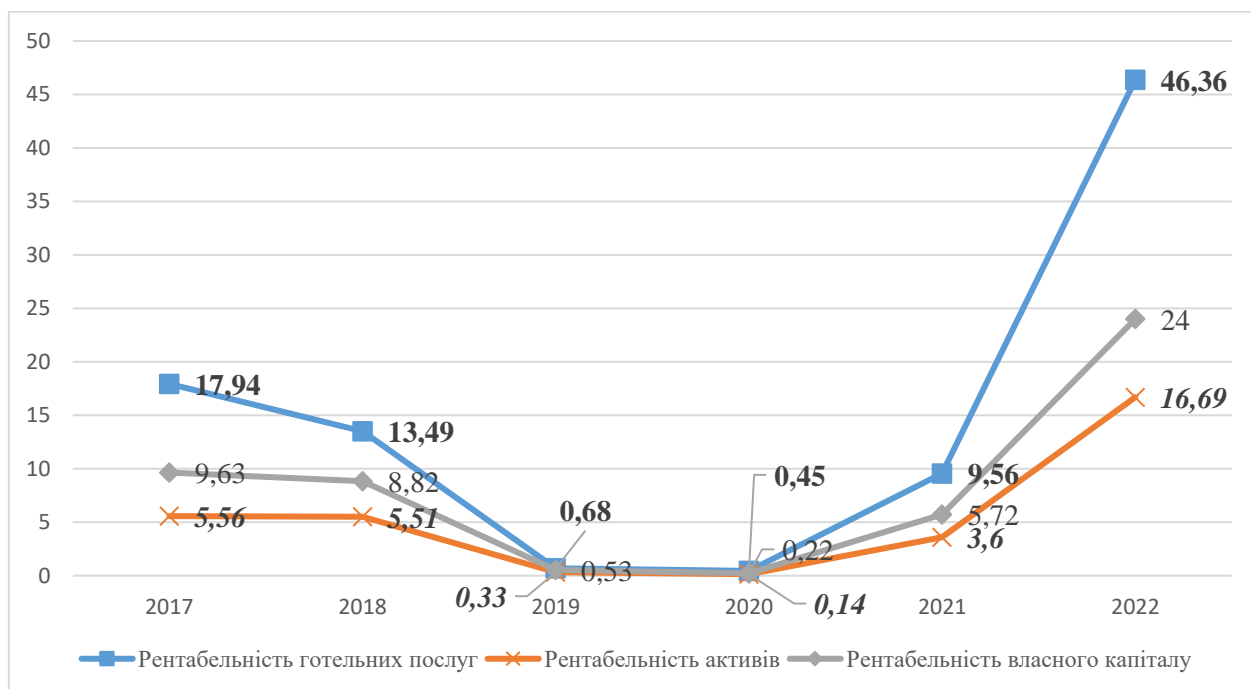

Рис. 2.7. Динаміка рентабельності послуг, активів та власного капіталу ПрАТ «Тернопіль-готель» за 2017-2022 р. (%)

Зростання показників рентабельності ПрАТ «Тернопіль-готель» у складних умовах сьогодення, звісно позитивне явище, однак, триваюча війна, щоденно чинить негативний вплив на діяльність досліджуваного Товариства. Зокрема, негативи війни проявляються у систематичних обстрілах російськими окупантами території України, відсутності іноземних туристів, перебоях в електроживленні готелю та інші військові загрози. Тому, адміністрації Товариства необхідно вишукувати інноваційні та креативні ідеї, які зможуть, у разі їх реалізації, забезпечити стабільне функціонування досліджуваного готелю.

ПРОЄКТНО-РЕКОМЕНДАЦІЙНИЙ РОЗДІЛ

3.1. Прогнозування показників рентабельності ПрАТ «Тернопіль-готель»

У розділі 1.4, було обґрунтовано вибір сучасної методики оцінки ефективності діяльності підприємств готельного бізнесу, запропонованої у роботі [40]. Тому, проведемо прогнозування відповідних показників, а саме: рентабельність сукупних активів на основі чистого прибутку ($ROTA_{NP}$), рентабельність сукупних активів на основі прибутку до вирахування відсотків і податків $ROTA_{EBIT}$, рентабельність сукупних активів на основі прибутку до вирахування відсотків, податків і амортизації основних засобів та нематеріальних активів $ROTA_{EBITDA}$, рентабельність необоротних активів (Return on Fixed Assets, $ROFA$) (табл. 3.1). Динаміка обраних показників рентабельності за період 2016-2022 року (рис. 3.1), дає візуалізацію падіння показників рентабельності досліджуваного Товариства під час пандемії COVID19.

Таблиця 3.1

Показники рентабельності ПрАТ «Тернопіль-готель» за методикою, запропонованою у праці [40] за 2016-2022 роки.

Показник	Формула	Роки						
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
NP		1069	1972	1981	120	49	1373	7581
$EBIT$		1297	2230	2403	558	170	1413	8147
$EBITDA$		3796	4391	4595	3703	2918	4041	10373
TA		31988	35488	35957	36532	35961	38124	45415
TA_{SCEP}		31257,5	33738	35722,5	36244,5	36246,5	37042,5	41769,5
<i>Net Fixed Assets</i>		12113	15323	20708	22846	22472	21186	22808
<i>TotalEarning</i>		4865	5595	5658	3885	-2333	5981	10447
$ROTA_{NP}$	$ROTA_{NP} = \frac{NP}{TA}$	0,0334	0,0556	0,0551	0,0033	0,0014	0,0360	0,1669
$ROTA_{NP_{ср}}$	$ROTA_{NP} = \frac{NP}{\frac{1}{2}(TA_{поч} + TA_{кін})}$	0,0342	0,0585	0,0555	0,0033	0,0014	0,0371	0,1815
$ROTA_{EBIT}$	$ROTA_{EBIT} = \frac{EBIT}{TA}$	0,0406	0,0628	0,0668	0,0153	0,0047	0,0371	0,1794
$ROTA_{EBITDA}$	$ROTA_{EBITDA} = \frac{EBITDA}{TA}$	0,1187	0,1237	0,1278	0,1014	0,0811	0,1059	0,2284
$ROFA$	$ROFA = \frac{TotalEarning}{NetFixedAssets}$	0,4016	0,3651	0,2732	0,1701	-0,1038	0,2823	0,4580

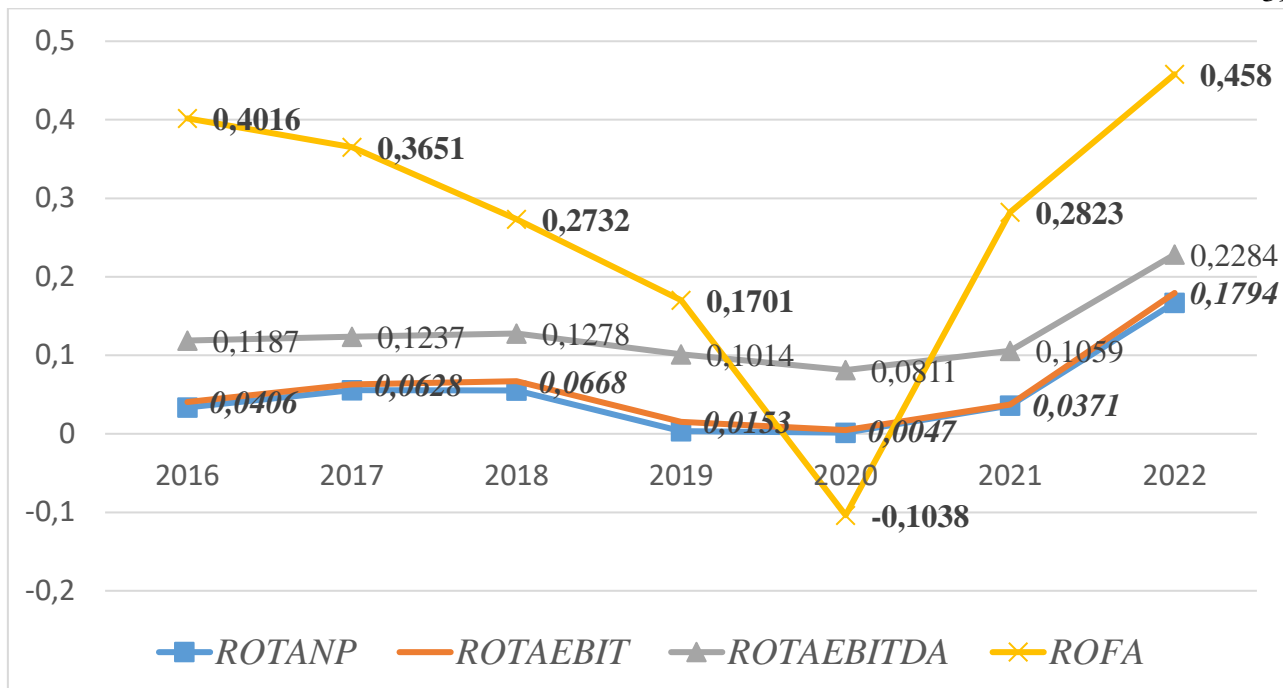

Рис. 3.1. Динаміка показників рентабельності $ROTA_{NP}$, $ROTA_{EBIT}$, $ROTA_{EBITDA}$, $ROFA$, ПрАТ «Тернопіль-готель» за 2016-2022 роки.

Прогнозування вибраних показників рентабельності $ROTA_{NP}$, $ROTA_{EBIT}$, $ROTA_{EBITDA}$, $ROFA$ для ПрАТ «Тернопіль-готель», з побудовою та подальшою перевіркою математичної моделі на адекватність, будемо проводити за допомогою кореляційно-регресійного аналізу. Обчислення та відображення графічної взаємозалежності вибраних показників, будемо здійснювати за допомогою електронних таблиць MS Excel. Порядок досліджень, який передбачає побудову однофакторної моделі, буде однаковий для всіх досліджуваних видів рентабельності, передбачає наступну послідовність дій:

- ідентифікація змінних моделі (табл. 3.2);
- побудова графіку теоретичної лінії регресії (рис.3.2);
- проведення оцінки параметрів моделі, з використанням методу найменших квадратів;
- проведення перевірки адекватності моделі за допомогою статистичних t -критерію Стьюдента і F -критерію Фішера;
- формулювання висновків щодо можливості практичного застосування запропонованої прогнозної моделі.

Вихідні дані для прогнозування $ROTA_{NP}$ ПрАТ «Тернопіль-готель» за 2016-2022 рр.

Роки	Чистий прибуток, NP , грн.	Рентабельність сукупних активів на основі чистого прибутку ($ROTA_{NP}$), %
2016	1069	0,033
2017	1972	0,056
2018	1981	0,055
2019	120	0,003
2020	49	0,001
2021	1373	0,036
2022	7581	0,167

Ідентифікація змінних:

- X – чистий прибуток NP ;
- Y – рентабельність ($ROTA_{NP}$), %.

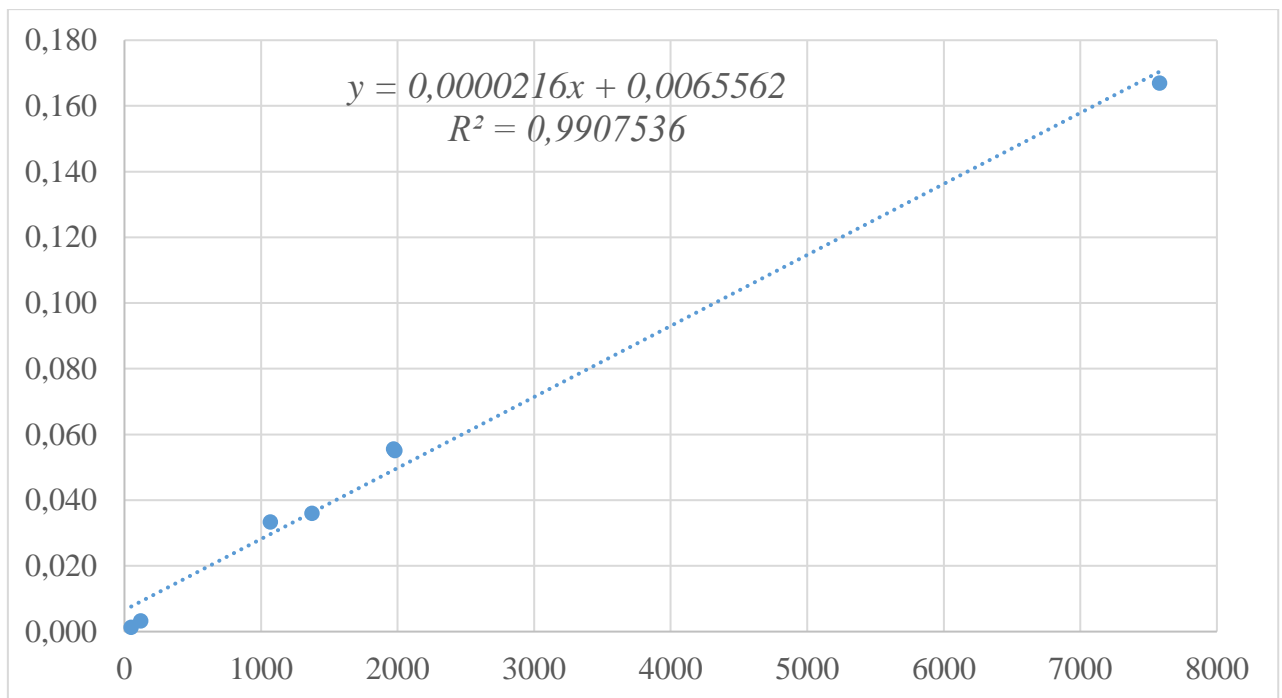

Рис. 3.2. Графік теоретичної лінії регресії залежності рентабельності $ROTA_{NP}$ від чистого прибутку NP для ПрАТ «Тернопіль-готель»

Проведемо аналіз міри впливу на досліджуваний показник Y_i введеного у модель фактора X .

Припускаємо, що між досліджуваним Y і фактором X існує лінійний зв'язок (з точністю до випадкової величини ε):

$$Y = \beta_0 + \beta X + \varepsilon,$$

Тоді регресійне рівняння набуде вигляду:

$$\bar{Y} = b_0 + bX,$$

де Y – рентабельність $ROTA_{NP}$, \bar{Y} – розрахункове значення рентабельності $ROTA_{NP}$;

β_0, β – параметри моделі, які необхідно оцінити;

b_0, b – оцінки параметрів моделі.

Побудуємо модель регресії, за допомогою електронних таблиць MS Excel, використовуючи вбудовану функцію REGRESSION. За допомогою вбудованої функції REGRESSION можна:

- оцінити параметри моделі лінійної регресії, тобто визначити вільний член регресійного рівняння та його коефіцієнти;
- оцінити розроблену модель на адекватність до вихідних даних за F -критерієм Фішера;
- обчислити значення множинних та парних коефіцієнтів кореляції та детермінації;
- оцінити коефіцієнти регресійного рівняння на статистичну вірогідність за t -критерієм Стьюдента;
- визначити довірчі інтервали коефіцієнтів регресійного рівняння з ймовірністю $P = 0,95$ та заданою прогнозом ймовірністю;
- провести дисперсійний аналіз: визначити суми квадратів відхилень теоретичних та емпіричних значень результуючої ознаки від середнього значення показника та їх середні значення.

Виконуємо процедуру «Аналіз даних → Регресія» у діалоговому вікні REGRESSION електронних таблиць MS Excel (рис. 3.3), відповідно, задамо залежну та незалежні змінні, рівень надійності, залишки та графік залишків (відхилень теоретичних значень показника від емпіричних).

	A	B	C	D	E	F	G
1	SUMMARY OUTPUT						
2							
3	<i>Regression Statistics</i>						
4	Multiple R	0,99536608					
5	R Square	0,990753632					
6	Adjusted R Square	0,988904359					
7	Standard Error	0,005887979					
8	Observations	7					
9							
10	ANOVA						
11		<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>	
12	Regression	1	0,018573637	0,018573637	535,752884	2,80057E-06	
13	Residual	5	0,000173341	3,46683E-05			
14	Total	6	0,018746978				
15							
16		<i>Coefficients</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>
17	Intercept	0,006556242	0,002917912	2,246895408	0,074566704	-0,000944488	0,014056973
18	X Variable 1	2,16172E-05	9,33937E-07	23,1463363	2,80057E-06	1,92164E-05	2,4018E-05

Рис. 3.3. Робочий лист результатів регресійного аналізу вбудованого модуля REGRESSION - SUMMARY OUTPUT прогнозування рентабельності $ROTA_{NP}$ від чистого прибутку NP

Отже, отримано наступні результати прогнозної моделі рентабельності $ROTA_{NP}$ від чистого прибутку NP для ПрАТ «Тернопіль-готель»:

- множинний коефіцієнт кореляції Multiple R = 0,995;
- множинний коефіцієнт детермінації R Square = 0,991;
- нормований множинний коефіцієнт детермінації Adjusted R Square = 0,989;
- стандартна похибка рівняння регресії Standard Error = 0,006
- кількість спостережень Observations = 7;
- точкова оцінка вектора $\hat{\beta}$: $\hat{\beta} = b = \begin{pmatrix} 0,000022 \\ 0,0066 \end{pmatrix}$

Регресійне рівняння залежності показника рентабельності $ROTA_{NP}$ від чистого прибутку NP для ПрАТ «Тернопіль-готель», отримане емпіричним шляхом, Y на X (модель) має наступний вигляд:

$$y = 0,0000216x + 0,0065562$$

Коефіцієнт кореляції $R = 0,99$, свідчить про тісний зв'язок між чистим прибутком NP та рентабельністю сукупних активів на основі чистого прибутку $ROTA_{NP}$.

Розрахункове значення F -критерію Фішера співставимо з табличним: $F = 535,75 > 220,17$, це означає що існує значущий статистичний зв'язок та відхиляємо нульову гіпотезу.

Стандартна похибка:

$$S_e = 0,006$$

Стандартні похибки для параметрів регресії:

$$s_{b_0} = 0,002917$$

$$s_{b_1} = 0,000001$$

Фактично отримане значення t -критерію Стюдента $t_{I_{\text{розрах}}}$ співставляємо з критичним значенням t - розподілу з $n-k$ ступенями вільності ($t_{\alpha/2; n-2(\text{табличне})}$), які знаходимо за таблицями *Стюдента*. Отримане значення t -критерію Стюдента $t_{I_{\text{розрах}}}$ більше табличного, це означає, що параметр b_1 є статистично значимим.

Інтервал, у якому з ймовірністю $P=1-\alpha=0,95$ знаходиться невідоме значення параметра β_1 :

$$0,000019 < \beta_1 < 0,000024$$

Оскільки, проведені спостереження є результатом випадкового вибору з деякої генеральної сукупності, яка розподілена за законом Гауса, відповідно, з ймовірністю $P = 0,95$ можна стверджувати, що істинний коефіцієнт регресії β_1 буде набувати значень не менше від 0,000019 і не більше від 0,000024.

Отже, економетрична модель $y = 0,0000216x + 0,0065562$ кількісно описує зв'язок чистого прибутку NP з рентабельністю сукупних активів на основі чистого прибутку ($ROTA_{NP}$).

Коефіцієнт регресії $b_1 = 0,0000216$ показує, що збільшення чистого прибутку NP на 1 тис. грн. призводить до приросту рентабельності сукупних активів на основі чистого прибутку ($ROTA_{NP}$) на 0,0000216%.

Можна стверджувати, що з надійністю 95 %, отримана математична модель $y = 0,0000216x + 0,0065562$ адекватна до експериментальних даних і на

підставі неї можна прогнозувати рентабельність сукупних активів на основі чистого прибутку ($ROTA_{NP}$) за відомими значеннями чистого прибутку NP .

Для решти, чотирьох вибраних показників рентабельності $ROTA_{NPcep}$, $ROTA_{EBIT}$, $ROTA_{EBITDA}$, $ROFA$ для складання прогнозних моделей у табличному процесорі MS Excel проведемо аналогічну поетапну процедуру регресійного аналізу (рис. 3.4 – 3.11).

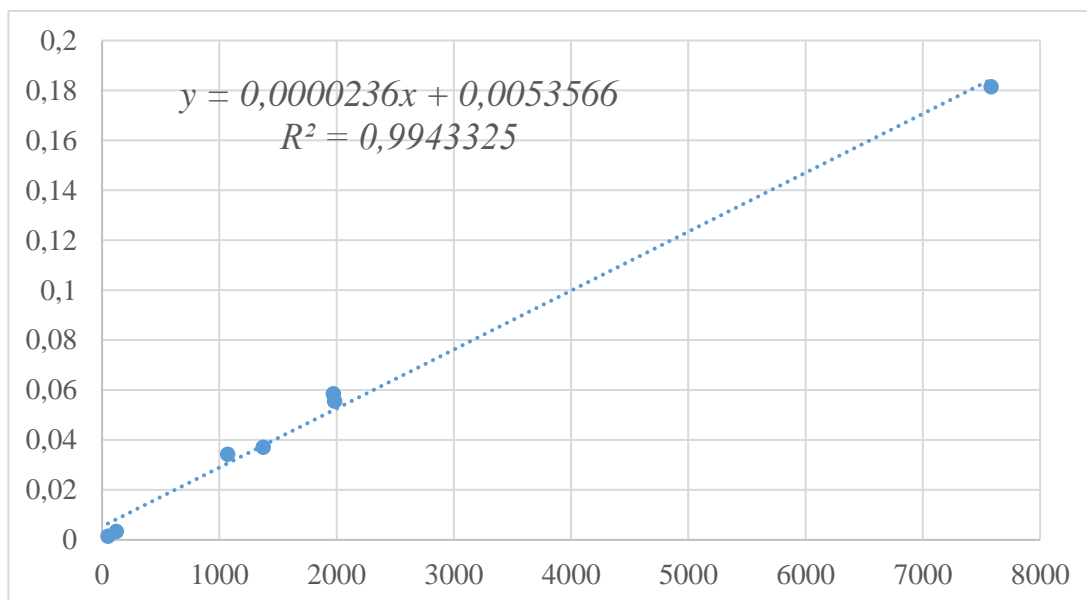

Рис. 3.4. Графік теоретичної лінії регресії залежності рентабельності $ROTA_{NPcep}$ від чистого прибутку NP для ПрАТ «Тернопіль-готель»

	A	B	C	D	E	F	G
1	SUMMARY OUTPUT						
2							
3	<i>Regression Statistics</i>						
4	Multiple R	0,997162211					
5	R Square	0,994332475					
6	Adjusted R Square	0,99319897					
7	Standard Error	0,005026243					
8	Observations	7					
9							
10	<i>ANOVA</i>						
11		<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>	
12	Regression	1	0,022161299	0,022161299	877,2193513	8,22704E-07	
13	Residual	5	0,000126316	2,52631E-05			
14	Total	6	0,022287614				
15							
16		<i>Coefficients</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>
17	Intercept	0,005356569	0,002490861	2,150489249	0,08419293	-0,001046392	0,01175953
18	X Variable 1	2,36129E-05	7,9725E-07	29,61788904	8,22704E-07	2,15635E-05	2,56623E-05

Рис. 3.5. Робочий лист результатів регресійного аналізу вбудованого модуля REGRESSION - SUMMARY OUTPUT прогнозування рентабельності $ROTA_{NPcep}$ від чистого прибутку NP

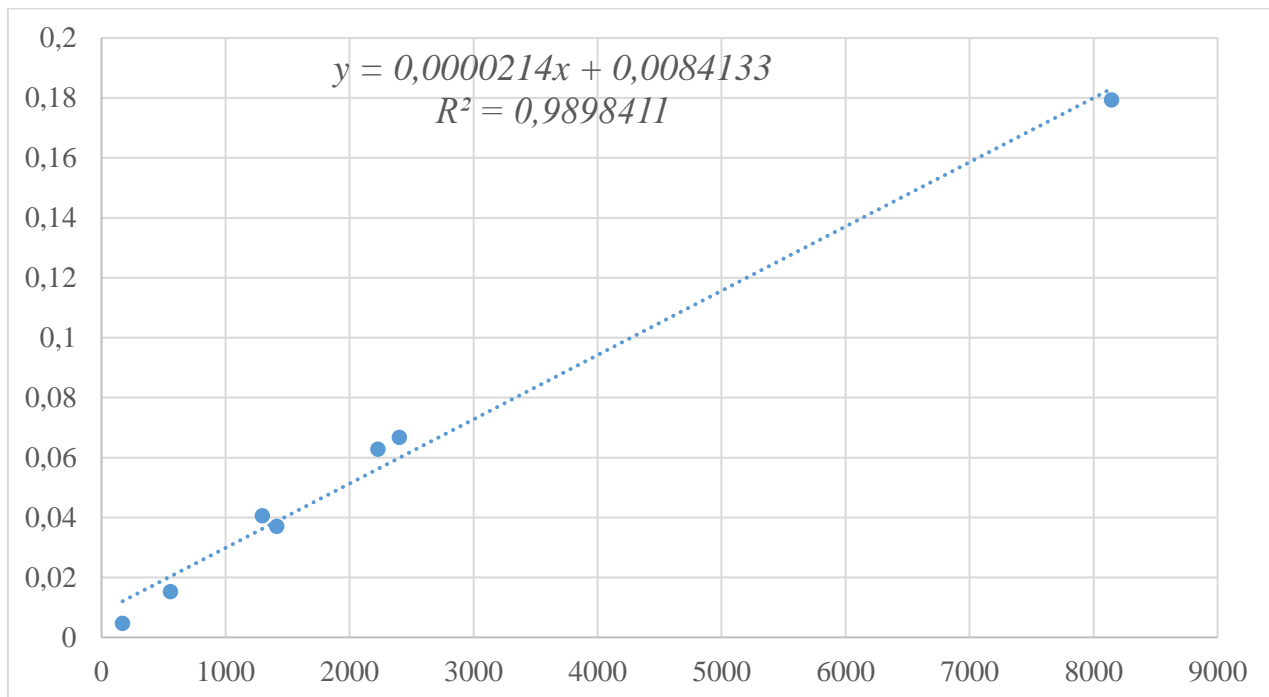

Рис. 3.6. Графік теоретичної лінії регресії залежності рентабельності сукупних активів ROA_{EBIT} від прибутку до вирахування відсотків і податків (EBIT) для ПрАТ «Тернопіль-готель»

	A	B	C	D	E	F	G
1	SUMMARY OUTPUT						
2							
3	Regression Statistics						
4	Multiple R	0,994907574					
5	R Square	0,989841081					
6	Adjusted R Square	0,987809297					
7	Standard Error	0,006413081					
8	Observations	7					
9							
10	ANOVA						
11		df	SS	MS	F	Significance F	
12	Regression	1	0,020036482	0,020036482	487,1783365	3,5447E-06	
13	Residual	5	0,000205638	4,11276E-05			
14	Total	6	0,02024212				
15							
16		Coefficients	Standard Error	t Stat	P-value	Lower 95%	Upper 95%
17	Intercept	0,008413286	0,003307999	2,543315364	0,051684758	-9,01975E-05	0,016916769
18	X Variable 1	2,14457E-05	0,0000010	22,07211672	3,5447E-06	1,89481E-05	2,39434E-05

Рис. 3.7. Робочий лист результатів регресійного аналізу вбудованого модуля REGRESSION - SUMMARY OUTPUT прогнозування рентабельності сукупних активів ROA_{EBIT} від прибутку до вирахування відсотків і податків EBIT

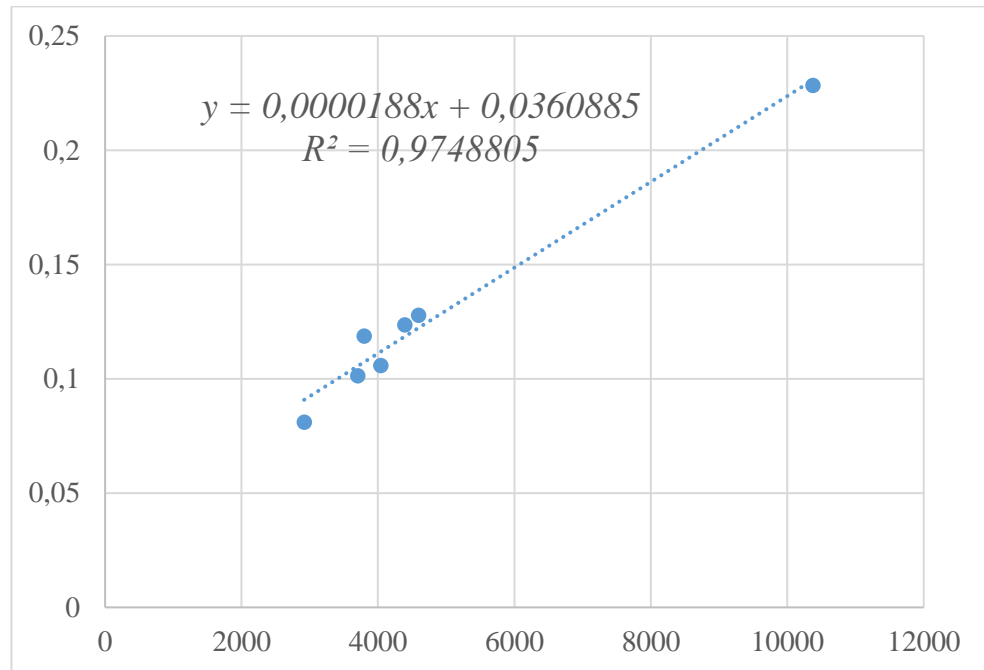

Рис. 3.8. Графік теоретичної лінії регресії залежності рентабельності сукупних активів $ROTA_{EBITDA}$ від прибутку до вирахування відсотків, податків і амортизації основних засобів та нематеріальних активів ($EBITDA$) для ПрАТ «Тернопіль-готель»

	A	B	C	D	E	F	G
1	SUMMARY OUTPUT						
2							
3	Regression Statistics						
4	Multiple R	0,987360375					
5	R Square	0,974880511					
6	Adjusted R Square	0,969856613					
7	Standard Error	0,008256526					
8	Observations	7					
9							
10	ANOVA						
11		<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>	
12	Regression	1	0,013228337	0,013228337	194,0486329	3,42643E-05	
13	Residual	5	0,000340851	6,81702E-05			
14	Total	6	0,013569189				
15							
16		<i>Coefficients</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>
17	Intercept	0,036088548	0,007215481	5,001544148	0,004099293	0,017540563	0,054636533
18	X Variable 1	1,87592E-05	0,0000013	13,93013399	3,42643E-05	1,52975E-05	2,22209E-05

Рис. 3.9. Робочий лист результатів регресійного аналізу вбудованого модуля REGRESSION - SUMMARY OUTPUT прогнозування рентабельності сукупних активів $ROTA_{EBITDA}$ від прибутку до вирахування відсотків, податків і амортизації основних засобів та нематеріальних активів $EBITDA$

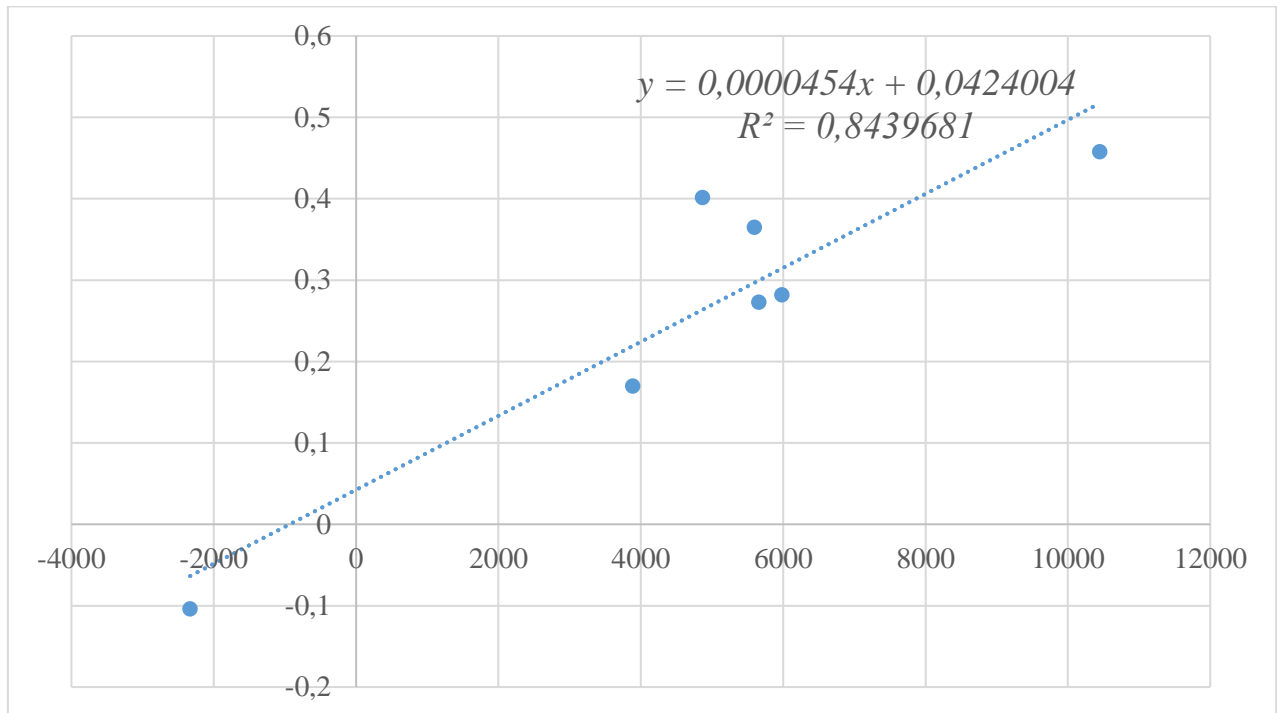

Рис. 3.10. Графік теоретичної лінії регресії залежності рентабельності необоротних активів *ROFA* від валового прибутку (*TotalEarning*) для ПрАТ «Тернопіль-готель»

	A	B	C	D	E	F	G
1	SUMMARY OUTPUT						
2							
3	<i>Regression Statistics</i>						
4	Multiple R	0,918677384					
5	R Square	0,843968136					
6	Adjusted R Square	0,812761763					
7	Standard Error	0,081203685					
8	Observations	7					
9							
10	<i>ANOVA</i>						
11		<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>	
12	Regression	1	0,178334036	0,178334036	27,04473671	0,003465729	
13	Residual	5	0,032970193	0,006594039			
14	Total	6	0,211304229				
15							
16		<i>Coefficients</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>
17	Intercept	0,042400388	0,052480874	0,807920761	0,455838295	-0,092505994	0,177306769
18	X Variable 1	4,54483E-05	0,0000087	5,200455433	0,003465729	2,29833E-05	6,79134E-05

Рис. 3.11. Робочий лист результатів регресійного аналізу вбудованого модуля REGRESSION - SUMMARY OUTPUT прогнозування рентабельності необоротних активів *ROFA* від валового прибутку *TotalEarning*

Результати проведеного регресійного аналізу п'яти вибраних показників рентабельності, у вигляді обчислених коефіцієнтів та критеріїв однофакторних математичних моделей наведені у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Обчислені коефіцієнти регресійного аналізу показників рентабельності
ПрАТ «Тернопіль-готель»

Показник	Рентабельність				
	$ROTA_{NP}$	$ROTA_{NPcep}$	$ROTA_{EBIT}$	$ROTA_{EBITDA}$	$ROFA$
множинний коефіцієнт кореляції Multiple R	0,995	0,997	0,995	0,987	0,919
множинний коефіцієнт детермінації R Square	0,991	0,994	0,989	0,975	0,844
нормований множинний коефіцієнт детермінації Adjusted R Square	0,989	0,993	0,988	0,969	0,81
стандартна похибка рівняння регресії Standard Error	0,006	0,005	0,006	0,008	0,081
Стандартні похибки для параметрів регресії: S_{b0} , S_{b1}	0,002917 0,000001	0,00249 0,0000008	0,00331 0,000001	0,0072 0,000001	0,05248 0,000009
кількість спостережень Observations	7	7	7	7	7
коефіцієнт регресії b_1	0,0000216	0,0000236	0,0000214	0,0000188	0,0000454
точкова оцінка вектора $\hat{\beta}$	$\begin{pmatrix} 0,000022 \\ 0,0066 \end{pmatrix}$	$\begin{pmatrix} 0,000024 \\ 0,0054 \end{pmatrix}$	$\begin{pmatrix} 0,000021 \\ 0,0084 \end{pmatrix}$	$\begin{pmatrix} 0,000019 \\ 0,0361 \end{pmatrix}$	$\begin{pmatrix} 0,0424 \\ 0,0066 \end{pmatrix}$
F-критерій Фішера	$535,75 > F_{табл}$	$877,22 > F_{табл}$	$487,18 > F_{табл}$	$194,05 > F_{табл}$	$27,05 > F_{табл}$
t-критерій Стюдента	$23,15 > t_{табл}$	$29,62 > t_{табл}$	$22,07 > t_{табл}$	$13,93 > t_{табл}$	$5,2 > t_{табл}$

Проведені обчислення і подальша перевірка економетричних моделей рентабельності на адекватність показали, що:

- рівняння регресії залежності рентабельності $ROTA_{NPcep}$ від чистого прибутку NP - $y = 0,0000236x + 0,0053566$;

- рівняння регресії рентабельності сукупних активів $ROTA_{EBIT}$ від прибутку до вирахування відсотків і податків $EBIT$ - $y = 0,0000214x + 0,0084133$;

- рівняння регресії рентабельності сукупних активів $ROTA_{EBITDA}$ від прибутку до вирахування відсотків, податків і амортизації основних засобів та нематеріальних активів $EBITDA$ - $y = 0,0000188x + 0,0360885$;

- рівняння регресії рентабельності рентабельності оборотних активів $ROFA$ від валового прибутку $TotalEarning$ - $y = 0,0000454x + 0,0424004$, є

адекватними і можуть біти використані під час прогнозування відповідних показників рентабельності ПрАТ «Тернопіль-готель».

3.2. Динамічна модель управління фінансами ПрАТ «Тернопіль-готель»

З метою підвищення конкурентних переваг ПрАТ «Тернопіль-готель» та підвищення пізнаваності готелю, у тому числі для іноземних туристів, можна запропонувати два креативні інвестиційні проєкти, а саме:

- будівництво на даху готелю відкритого басейна площею 150 м² (рис. 3.12);
- будівництво канатної дороги від готелю до дальнього пляжу (рис.3.13).

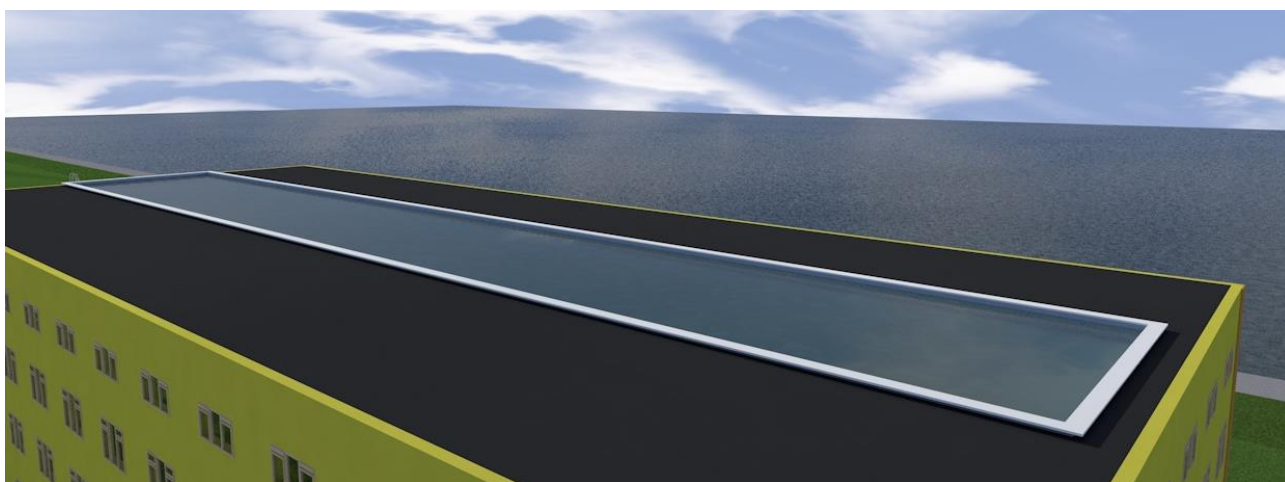

Рис. 3.12. Проєкт будівництва на даху готелю ПрАТ «Тернопіль-готель» відкритого басейна площею 150 м²

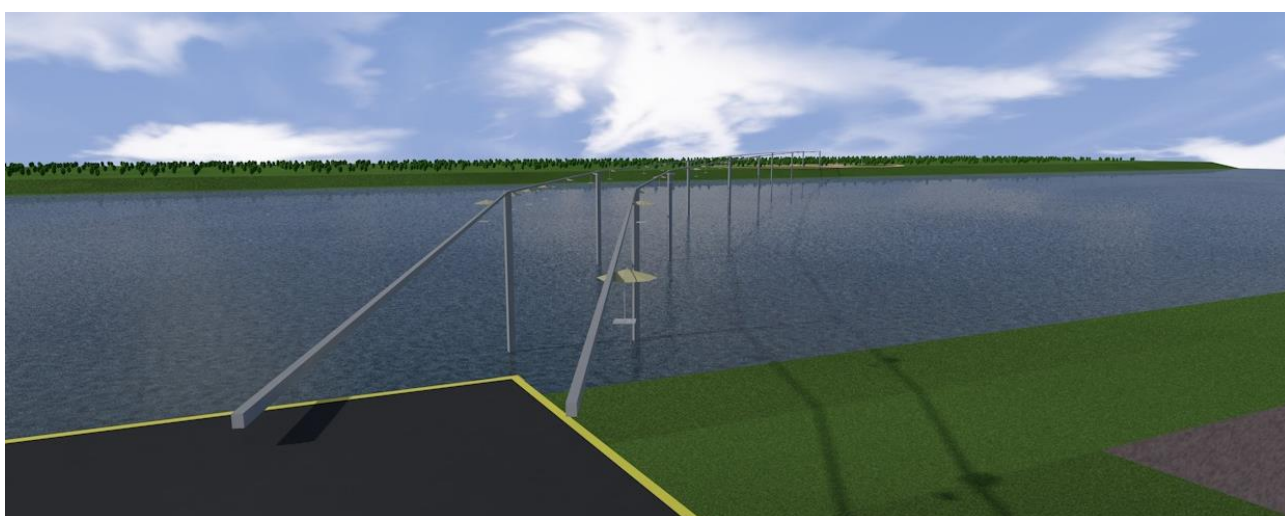

Рис. 3.13. Проєкт будівництва канатної дороги від готелю до дальнього пляжу для ПрАТ «Тернопіль-готель»

Сума інвестицій, необхідна для реалізації проєктів складає 2000000 у.о., відповідно передбачено поетапний план кредитування за 6 місяців -500 тис. у.о., за 12 місяців – 400 тис. у.о. та за 18 місяців – 380000 тис. у.о. За першим проєктом будівництва басейну, рух грошових засобів відбуватиметься поетапно (табл. 3.4), де від’ємні числа – це інвестиції, а додатні - доходи

Табл. 3.4

Фінансова динаміка проєкту будівництва басейну ПрАТ «Тернопіль-готель»

	Початковий внесок	6 місяців	12 місяців	18 місяців	24 місяці
Інвестиції	-1000000	-700000			
Дохід			1800000	400000	600000

Динаміка фінансів другого варіанту – будівництва канатної дороги наведена в таблиці 3.5.

Таблиця 3.5

Фінансова динаміка проєкту будівництва канатної дороги ПрАТ «Тернопіль-готель»

	Початковий внесок	6 місяців	12 місяців	18 місяців	24 місяці
Інвестиції	-800000		-200000	-700000	
Дохід		500000			2000000

На сьогоднішній день ПрАТ «Тернопіль-готель» не зможе забезпечити фінансування даних проєктів, тому припускаємо залучення коштів іноземних інвесторів або оптимальну кредитну програму. У такому випадку усі витрати та надходження ПрАТ «Тернопіль-готель» зменшуються пропорційно долі участі. Наприклад, якщо Товариство прийме рішення прийняти участь в проєкті будівництва басейну на рівні 30%, всі дані таблиці 3.1 необхідно помножити на 0,3. ПрАТ «Тернопіль-готель» необхідно прийняти рішення який з запропонованих проєктів більш вигідний з економічної доцільності. Порівняння доцільності реалізації запропонованих інвестиційних проєктів розглядається у співставленні економічної користі від придбання депозитних сертифікатів на початку кожного 6-місячного періоду під 7% річних.

Для побудови математичної моделі вводимо наступні умовні позначення:

B – доля участі в будівництві басейну;

$KД$ - доля участі в будівництві канатної дороги;

BK_1 – вільні кошти (не вкладені в проекти B і $KД$), які інвестуються в депозитний сертифікат під 7%;

BK_2 – вільні кошти які інвестуються в депозитний сертифікат під 7% через 6 місяців;

BK_3 – вільні кошти які інвестуються в депозитний сертифікат під 7% через 12 місяців;

BK_4 – вільні кошти які інвестуються в депозитний сертифікат під 7% через 18 місяців.

Слід відзначити, що на початку кожного 6-місячного періоду інвестовані кошти не перевищують наявні кошти. Перше обмеження моделі має наступний вигляд:

$$1000000B + 800000KД + BK_1 \leq 2000000.$$

Завдяки виплаті відсотків за депозитним внеском по проходженні 6 місяців BK_1 перетвориться у $1,07BK_1$, тому аналогічні обмеження будуть стосуватись BK_2 , BK_3 , BK_4 та виглядатимуть наступним чином:

$$700000B + BK_2 \leq 500000KД + 1,07BK_1 + 500000$$

$$200000KД + BK_3 \leq 1800000B + 1,07BK_2 + 400000$$

$$700000KД + BK_4 \leq 400000B + 1,07BK_3 + 380000$$

Ці обмеження встановлюють рівняння матеріального балансу для руху коштів під час переходу від одного часового періоду до іншого. Відзначимо, що в обмеженнях можна використовувати рівності замість нерівностей оскільки неінвестовані кошти не приносять доходу, однак, у практиці моделювання радять уникати використання рівностей, якщо в них немає необхідності. Формулювання подібних моделей з використанням нерівностей дозволяє засобу «Пошук рішення» підтвердити ці припущення про вільні кошти, коли ці обмеження-нерівності стануть лімітуючими під час оптимізації.

Цільова функція, яку необхідно максимізувати – це готівкові кошти наприкінці 24-місячного періоду (в даному випадку без врахування дисконтування):

$$600000B + 2000000KД + 1,07BK_4.$$

Таким чином отримано наступну динамічну модель управління фінансовими потоками для ПрАТ «Тернопіль-готель».

$$\text{Максимізувати } 600000B + 2000000KД + 1,07BK_4.$$

за наступних обмежень:

$$1000000B + 800000KД + BK_1 \leq 2000000;$$

$$700000B - 500000KД - BK_1 + BK_2 \leq 500000;$$

$$-1800000B + 200000KД - 1,07BK_2 + BK_3 \leq 400000$$

$$-400000B + 700000KД - 1,07BK_3 + BK_4 \leq 380000$$

$$B \leq 1, KД \leq 1,$$

$$B \geq 0, KД \geq 0, i = 1, 2, 3, 4.$$

Таблична модель і фрагмент звіту фінансової стійкості наведені на рис. 3.14. Змінні розв'язку відбивають кількість вільних коштів, вкладених в депозит (комірки D12:G12), і відсоток участі в двох інвестиційних проєктах (комірки C7:C8). Інвестовані суми в комітках D7:G8 обчислюємо шляхом добутку відсотку участі на сумунеобхідних інвестицій, яка вказана в комітках D3:14.

Проект інвестицій ПрАТ «Тернопіль-готель»							
			Початковий внесок	6 місяців	12 місяців	18 місяців	24 місяці
2	Депозит	7%					
3	Проект 1 (Б)		-\$ 1 000	-\$ 700	\$ 1 800	\$ 400	\$ 600
4	Проект (КД)		-\$ 800	\$ 500	-\$ 200	-\$ 700	\$ 2 000
Розподіл засобів							
	Інвестиції	Доля участі	Початкові інвестиції	6 місяців	12 місяців	18 місяців	Дохід після 24 місяців
7	Проект 1 (Б)	100%	\$ 1 000	\$ 700	-\$ 1 800	-\$ 400	\$ 600
8	Проект 2 (КД)	100%	\$ 800	-\$ 500	\$ 200	\$ 700	\$ 2 000
9	Внесок в депозит			-\$ 400	-\$ 728	-\$ 2 779	\$ 3 053
10	Дохід від депозиту			-\$ 28	-\$ 51	-\$ 195	\$ 214
11	Необхідно коштів		\$ 1 800	-\$ 228	-\$ 2 379	-\$ 2 673	\$ 5 867
12	Внесок в депозит		\$ 400	\$ 728	\$ 2 779	\$ 3 053	
13	Інвестування		\$ 2 200	\$ 500	\$ 400	\$ 380	
14	Доступні кошти		2200	500	400	380	

Рис. 3.14. Розв'язок математичної моделі ПрАТ «Тернопіль-готель» у середовищі MsExcel

16	Обмеження		Остаточне	Тіньова	Обмеження	Припустиме	Припустиме
17			Значення	Ціна	Права частина	збільшення	зменшення
18	Комірка	Назва					
19	\$D\$13	Інвестування Початкові інвестиції	2200	1	2200	1E+30	400
20	\$E\$13	Інвестування 6 місяців	500	1	500	1E+30	728
21	\$F\$13	Інвестування 12 місяців	400	1	400	1E+30	2779,0
22	\$G\$13	Інвестування 18 місяців	380	1	380	1E+30	3053,5
23							

Рис. 3.15 Звіт стійкості ПрАТ «Тернопіль-готель» у табличному процесорі MsExcel

Як видно з результатів оптимізації моделі, ПрАТ «Тернопіль-готель» вигідно приймати участь в обох інвестиційних проектах на рівні 100%, а зі звіту стійкості (рис. 3.15) випливає, що максимальний прибуток для початкових коштів ПрАТ «Тернопіль-готель» складає 31% за 24 місяці. В даній моделі враховували лише фінансові аспекти управління грошовими потоками.

ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

4.1. Охорона праці на ПрАТ «Тернопіль-готель»

ПрАТ «Тернопіль-готель» оснащений різноманітним обладнанням, яке у разі, недотримання вимог з техніки безпеки, може скласти загрозу для здоров'я працівників готелю. Тому забезпеченню охорони праці в досліджуваному готелі приділяється значна увага. Зокрема у ПрАТ «Тернопіль-готель» здійснюються заходи щодо профілактики травматизму, створення належних санітарно-гігієнічних умов, електробезпеки та навчання персоналу основам охорони праці.

Загальне керівництво роботою з охорони праці в ПрАТ «Тернопіль-готель» здійснює директор, він забезпечує виконання вимог законів про працю, правил і норм з охорони праці, державних стандартів, а також виконує зобов'язання, передбачені колективним договором.

Директор ПрАТ «Тернопіль-готель» наказом призначає відповідального за безпеку праці, формує склад служби охорони праці, призначає відповідальних за стан охорони праці в кожному підрозділі і відповідальних за навчання персоналу готелю та перевірку знань з основ охорони праці.

У ПрАТ «Тернопіль-готель» розроблене положення про організацію роботи з охорони праці і виробничої санітарії. Крім того, для кожної категорії працівників розроблені інструкції з охорони праці.

Працівник ПрАТ «Тернопіль-готель» зобов'язаний дотримуватися норм, правил та інструкцій з охорони праці, вміти правильно застосовувати колективні й індивідуальні засоби захисту, оперативно повідомляти свого керівника про будь-який нещасний випадок, а також про нештатні ситуації, що становлять загрозу життю і здоров'ю людей.

Працівники готелю допускаються до роботи лише після проходження інструктажу з техніки безпеки. Інструктаж буває є вступним, первинним, повторним, позаплановим та поточним.

У випадку недотримання вимог охорони праці можливий травматизм працівників. Причини травматизму можуть бути організаційними і технічними.

До організаційних відносяться: недостатній нагляд за дотриманням правил техніки безпеки, відсутність необхідної технічної кваліфікації в персоналу, робота без запобіжних засобів, недостатній інструктаж, погане освітлення, низька або висока температура, слабка вентиляція тощо.

До технічних причин травматизму відносяться: несправність або недосконалість обладнання, пристроїв і засобів техніки безпеки, незручність або захаращеність робочого місця.

Причиною травми може стати також хворобливий стан працівника, невідповідність до даної роботи та неуважне відношення до неї, фізична втома або стан сп'яніння.

Для готельного бізнесу надзвичайно важливо дотримуватись санітарно-гігієнічних вимог. Гігієна праці обумовлює завдання: пов'язані з умовами роботи і їхнім впливом на людський організм; з розробкою гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів, спрямованих на покращення і збереження здоров'я працівників; з підвищенням працездатності і продуктивності праці.

Існують декілька гігієнічних критеріїв оцінки умов праці:

- забруднення повітря;
- температура, вологість і швидкість руху повітря;
- рівень шуму;
- освітленість;
- санітарний стан;
- особиста гігієна працівників.

Усі приміщення ПрАТ «Тернопіль-готель», де працює персонал, повинні просторі, мають високі стелі, оснащені природньою та примусовою вентиляцією, яка забезпечує нормальну циркуляцію повітря і виключає проникнення сторонніх запахів.

Температура повітря в приміщеннях ПрАТ «Тернопіль-готель» не нижче 18 °С, вологість повітря в теплий період року 30-60%, у холодний - не більш 70%, швидкість руху повітря в холодний період - до 0,3 м/с, у теплий - до 0,5 м/с.

У ПрАТ «Тернопіль-готель» дотримуються протишумних правил. Підлоги в коридорах, холах і вітальнях покриті звукопоглинаючими килимами

або покриттями, що їх замінюють. Телевізори встановлені лише в номерах або спеціальних приміщеннях. Для зменшення шуму в житлових і громадських приміщеннях у ПрАТ «Тернопіль-готель» використовують спеціальні звукоізолюючі вікна і двері та здійснена звукоізолююча обробка стін.

Загалом, на ПрАТ «Тернопіль-готель» дотримуються всіх вимог з охорони праці.

4.2. Стійкість роботи підприємства готельного бізнесу в умовах надзвичайних ситуацій

Під стійкістю роботи підприємства готельного бізнесу розуміють здатність його в умовах надзвичайних ситуацій мирного і воєнного часу надавати послуги в запланованому обсязі, а при одержанні слабких і середніх руйнувань, порушенні зв'язків по кооперації і постачанням відновлювати сервіс в мінімальний термін [36].

Здатність підприємства готельного бізнесу надавати послуги залежить від захисту і нормального функціонування чотирьох основних елементів якими є: персонал; будинки і споруди; система постачання енергією, водою, паливом, устаткуванням; система зв'язків з іншими об'єктами.

Тому стійкість роботи підприємства готельного бізнесу в умовах надзвичайних ситуацій визначається наступними чинниками:

- надійністю захисту працівників від усіх уражаючих чинників зброї масового ураження;
- здатністю інженерно-технічного комплексу протистояти вражаючим чинникам ядерного вибуху;
- надійністю системи постачання підприємства готельного бізнесу всім необхідним для надання послуг (електроенергією, водою, газом тощо);
- захищеності підприємства готельного бізнесу від вторинних вражаючих чинників (пожеж, вибухів, зараження місцевості отруйними речовинами);
- стійкістю і безперервністю керування сервісом і цивільною обороною;
- підготовленість підприємства готельного бізнесу до проведення рятувальних робіт і робіт з відновленням зруйнованих фондів.

Перераховані чинники визначають собою й основні, загальні для всіх підприємств готельного бізнесу, шляхи підвищення стійкості роботи в надзвичайних ситуаціях, а саме:

- забезпечення надійного захисту працівників від вражаючого впливу зброї масового ураження;
- захист основних виробничих фондів від вражаючих чинників, у тому числі й від вторинних;
- підвищення надійності й оперативності керування сервісом;
- забезпечення стійкості постачання всім необхідним для надання послуг на час надзвичайних ситуацій;
- підготовка до відновлення зруйнованих фондів.

Захист працівників в умовах НС мирного і воєнного часу - це найголовніша задача з підвищення стійкості роботи підприємства готельного бізнесу. Серед усіх задач по підвищенню стійкості роботи підприємства готельного бізнесу основною є задача завчасного вживання заходів щодо забезпеченню захисту працівників і членів їхніх родин. Захист працівників від зброї масового ураження в сучасних умовах здійснюється трьома основними способами:

- укриття людей у захисних спорудах (сховищах, протирадіаційних укриттях);
- проведення евакуації працівників і членів їхніх родин;
- використання засобів індивідуального захисту, а також проведенням заходів щодо протирадіаційного, протихімічного і протибактеріологічного захисту з урахуванням конкретних обставин.

Варто також підкреслити, що найважливішою умовою успішного вирішення задачі захисту працівників є навчання їх правилам дії по сигналах оповіщення цивільного захисту, застосуванню способів і засобів захисту, наданню самодопомоги і взаємодопомоги, діям у складі формувань ЦЗ.

Захист засобів виробництва полягає в підвищенні фізичної опору будинків, споруд і конструкцій підприємства готельного бізнесу до впливу вражаючих чинників ядерного вибуху, захисту устаткування, засобів зв'язку й

інших засобів, що складають матеріальну основу готельного бізнесу. Методика оцінки стійкості будинків, технологічного устаткування підприємства готельного бізнесу до вражаючих чинників ядерного вибуху виконується за трьома основними вражаючими чинниками:

- від впливу ударної хвилі ядерного вибуху;
- від світлового випромінювання на предмет виникнення пожеж;
- від радіації на предмет захисту персоналу від опромінення.

За кількісний показник стійкості підприємства готельного бізнесу до впливу ударної хвилі, приймається надлишковий тиск, за якого будинок, споруда й устаткування зберігається або одержує слабкі й середні руйнування. За межу стійкості до ударної хвилі, береться нижня границя діапазону середніх руйнувань основних елементів об'єкта. Висновок про стійкість об'єкта до ударної хвилі здійснюється шляхом порівняння знайденої межі стійкості об'єкта з очікуваним за прогнозом максимальним значенням надлишкового тиску.

За показник стійкості підприємства готельного бізнесу до світлового випромінювання приймається мінімальне значення світлового імпульсу, за якого може відбутися загоряння матеріалів конструкції, у результаті яких виникнуть пожежі. Це значення світлового імпульсу прийнято вважати межею стійкості підприємства готельного бізнесу до впливу світлового випромінювання. Об'єкт вважається стійким до світлового випромінювання, якщо при очікуваному імпульсі не займаються будь-які елементи та матеріали.

За критерій стійкості роботи підприємства готельного бізнесу від радіації приймається припустима доза радіації, яку можуть одержати працівники за час роботи в конкретних умовах.

Оснoву діяльності керівника – начальника ЦЗ, а також його штабу складає якісне та професійне керування підлеглих йому структурах в організації їхніх дій на своєчасне й успішне виконання завдань. Тому, забезпечення надійності й оперативності керування є важливою ланкою в підвищенні стійкості роботи підприємства готельного бізнесу в умовах мінливих обставин воєнного часу і надзвичайних ситуацій. Надійність і оперативність керування досягається створенням на підприємстві готельного бізнесу стійкої системи керування,

високої підготовки керівного ЦЗ до виконання покладених функціональних обов'язків, своєчасним прийняттям рішень і постановкою задач підлеглим відповідно до обставин, що складаються.

Забезпечення підприємства готельного бізнесу електроенергією, водою, паливом й іншими матеріально-технічними засобами багато в чому визначає можливість його нормального функціонування в умовах воєнного часу. Це досягається проведенням заходів, що сприяють підвищенню захисту комунально-енергетичних мереж, транспортних комунікацій і джерел постачання.

Можливості вражаючої дії сучасної зброї такі, що забезпечити абсолютний захист від них об'єктів і споруд практично неможливо. Вони можуть одержати той чи інший ступінь руйнування. У цих умовах задача зводиться до того, щоб у випадку слабких і середніх руйнувань на об'єкті відбудувати його і відновити надання сервісу в мінімальний термін.

Підвищення, стійкості роботи підприємства готельного бізнесу у воєнний час і в умовах надзвичайних ситуацій досягається завчасним проведенням комплексу інженерно-технологічних, технологічних і організаційних заходів, спрямованих на максимальне зниження впливу вражаючих чинників зброї масового ураження і створення умов для швидкої ліквідації наслідків.

Підготовка до відновлення зруйнованих фондів здійснюється завчасно і передбачає планування відбудовних робіт по декількох варіантах:

- підготовку ремонтних бригад, створення необхідного запасу матеріалів і устаткування, надійний його захист.

Інженерно-технічні заходи включають комплекс робіт, що забезпечують підвищення стійкості будинків і споруд, комунально-енергетичних систем.

Технологічні заходи забезпечують підвищення стійкості роботи об'єкта шляхом зміни технологічного процесу, що сприяє прискоренню сервісу і виключає можливість утворення вторинних вражаючих чинників.

Організаційні заходи передбачають розробку і планування дій керівного складу, штабу, служб і формувань ЦЗ під час захисту працівників підприємства готельного бізнесу й інших невідкладних робіт, відновлення надання послуг.

ВИСНОВКИ

Підвищення ефективності роботи вітчизняних готельних підприємств, в сучасних умовах, можливе за умов дослідження впливу зовнішнього і внутрішнього середовища та ґрунтовного аналізу динаміки результируючих показників, зокрема рентабельності. Відповідні поетапні дослідження проведені на прикладі ПрАТ «Тернопіль-готель» у даній кваліфікаційній роботі.

У теоретико-методологічному розділі, проведений якісний моніторинг сучасного стану вітчизняного готельного бізнесу, охарактеризовано ефективність готельної індустрії, як складової туристичного комплексу, проведено порівняння існуючих методичних підходів визначення ефективності готельних підприємств та подано характеристику показників ефективності готельного бізнесу. На підставі проведених теоретичних досліджень та в контексті євроінтеграційних процесів для подальшої аналітики та прогнозування показників ефективності досліджуваного готелю вибрано методику, яка передбачає визначення різних метрик рентабельності.

Ґрунтовний аналіз діяльності ПрАТ «Тернопіль-готель» проведено в аналітично-розрахунковому розділі. Зокрема подано загальну характеристику досліджуваного Товариства, проведено аналіз показників балансу та фінансових результатів.

Величина необоротних активів ПрАТ «Тернопіль-готель» зростала, з 20733 тис. грн. у 2017 році до 29771 тис. грн. у 2022 році, ріст – 43,6%. Величина оборотних активів у 2022 році також зросла порівняно з аналогічним показником 2017 року на 6,03% до 15644 тис. грн. Загальні показники ефективності використання основних фондів ПрАТ «Тернопіль-готель» за 2017-2022 років демонструють позитивну динаміку. У 2020 році показник фондівіддачі мав найнижче значення, на рівні 0,38. Хоча зменшення величини основних фондів у 2020 порівняно з 2019 роком була не суттєвою лише 1,6%, величина чистого доходу від реалізації послуг у 2020 році, у зв'язку з пандемією коронавірусу та запроваджених обмежень, скоротився більше ніж у 2 рази порівняно з попереднім роком. Показник фондоозброєності у 2022 році зріс більше ніж у 2 рази порівняно з 2017 роком, але його зростання обумовлене не збільшенням

величини основних фондів, що припадають на одного працівника, а планомірним скороченням чисельності працівників на 26,9% за шість років.

Розмір пайового та додаткового капіталу протягом досліджуваних шести років не змінювався і складав відповідно: пайовий – 1461 тис. грн., а додатковий 5884 тис. грн. Розмір нерозподіленого прибутку досліджуваного Товариства у 2022 році зріс на 84,5% або на 11104 тис. грн. у порівнянні з аналогічним показником 2017 року. У 2020 році ПрАТ «Тернопіль-готель» взяв короткостроковий кредит у розмірі 2795 тис. грн. на проведення реконструкції фасаду будівлі, облаштування входу в готель та будівництво накриття над входом.

Сумарний розмір за статтею «Поточні зобов'язання і забезпечення» протягом досліджуваного періоду зменшився на 9,2% і склав 13279 тис. грн. негативною тенденцією для фінансового стану Товариства є зростання поточної кредиторської заборгованості за товари і послуги у 2022 році на 21,2% порівняно з аналогічним показником 2017 року. Також негативна тенденція спостерігається у збільшенні кредиторської заборгованості з оплати праці на 54,8% за аналогічний період.

Незважаючи на обмеження у роботі готельно-ресторанної галузі, обумовлені вживанням заходів щодо запобігання поширенню коронавірусної хвороби COVID19, ПрАТ «Тернопіль-готель» вдалося залишитись у зоні прибутковості навіть у складному 2020 році на рівні 49 тис. грн. У той же час, у 2020 році, валовий прибуток за досліджувані 6 років, мав від'ємне значення і склав - 2333 тис. грн., це якраз, і пояснюється обмежувачими заходами з запобігання поширенню пандемії. У 2022 році, порівняно з 2017 роком, валовий прибуток зріс на 86,7% і склав 10447 тис. грн. і це, в умовах воєнного стану, коли потік іноземних туристів, що користувались послугами готелю припинився.

Показник чистого прибутку порівняно з 2017 роком, у 2022 році зріс на 284,4% і склав 7581 тис. грн. Зростання прибутку Товариства під час воєнного стану, обумовлено міграцією українських громадян, які вимушено виїжджали з небезпечних регіонів східної і південної України і, відповідно, активно користувались послугами готелів західної України.

Досліджувані показники рентабельності, протягом 6 років демонстрували як падіння, обумовлене вжитими заходами із запобігання поширенню пандемії COVID19, так і зростання після зняття відповідних обмежень.

Рентабельність готельних послуг у 2022 році склала 46,4%, що майже у 2,6 рази більше аналогічного показника 2017 року, а порівняно з попереднім 2021 роком, цей показник взагалі зріс у 4,8 рази.

Зростання показників рентабельності ПрАТ «Тернопіль-готель» у складних умовах сьогодення, звісно позитивне явище, однак, триваюча війна, щоденно чинить негативний вплив на діяльність досліджуваного Товариства. Зокрема, негативи війни проявляються у систематичних обстрілах російськими окупантами території України, відсутності іноземних туристів, перебоях в електроживленні готелю та інші військові загрози. Тому, адміністрації готелю необхідно вишукувати інноваційні та креативні ідеї, які зможуть, у разі їх реалізації, забезпечити його стабільне функціонування.

У проєктно-рекомендаційному розділі здійснено прогнозування показників рентабельності ПрАТ «Тернопіль-готель» та побудовано динамічну модель управління фінансами ПрАТ «Тернопіль-готель». Зокрема, проведено кореляційно-регресійний аналіз залежності, вибраних в першому розділі роботи, показників рентабельності від чистого та валового прибутку, складено відповідні прогнозні моделі, які перевірені на адекватність. Це дає змогу рекомендувати їх до впровадження на досліджуваному товаристві для прогнозування відносних показників ефективності. Також, в розділі проведено економічне обґрунтування двох інвестиційних проєктів з розробкою динамічної моделі управління фінансами.

В кваліфікаційній роботі досліджені питання охорони праці на ПрАТ «Тернопіль-готель» та шляхів забезпечення стійкості його роботи в умовах надзвичайних ситуацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алілуйко М.С., Сопіга В.Б. Реалії та перспективи розвитку готельного господарства Тернопільщини. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство». Ужгород, 2019. Вип. 27. Ч 1. С. 14–19.
2. Банєва І.О. Величко О.В. Перспективи післявоєнного відновлення готельно-ресторанної галузі в Україні. Інфраструктура ринку. 2022. Випуск 67. С. 46 – 50. ISSN 2519-2868.
3. Безручко Л., Білоус С., Філь М. Готельне господарство в умовах війни: сучасний стан та перспективи розвитку. *Економіка та суспільство*. (47). 2023. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-43>
4. Борисенко О.Є., Онуфрієнко Н.Л. Оцінка результативності діяльності підприємства готельно-ресторанного господарства за критерієм вартості // Причорноморські економічні студії: науковий журнал. – Одеса: ПУ «Причорноморській науково-дослідний інститут економіки та інновацій», 2016. Випуск 12 (Частина 1). С. 181-184.
5. Бригілевич Г., Мальська М. Вплив міжнародного туризму на соціально-економічний розвиток України в умовах війни. *Věda a perspektivy*. № 9 (16). 2022. С. 50–58. URL: <https://www.researchgate.net/publication/363934351>
6. Влащенко Н. М. Інноваційні технології у готельному господарстві : навч. посіб. / Н. М. Влащенко ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2023. – 150 с.
7. Гац Л. Є. Інформаційний аспект в управлінні пріоритетності розвитку бізнесу / Любов Євгенівна Гац // Тези доповідей III Міжнародної науково-практичної конференції учених та студентів „Цифрова економіка як фактор інновацій та сталого розвитку суспільства“, 6-7 грудня 2022 року. — Т.: ТНТУ, 2022. — С. 26–27 <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/40097>
8. Горіна Г.О. Сутність та особливості типології туристичних підприємств як суб'єктів управління // Науковий вісник Міжнародного

гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент. 2016. Вип.20. С.46-49.

9. Д'яконова А., Трішин Ф., Тітомир Л., Коротич О. Інноваційні напрямки розвитку закладів готельного господарства. Економіка харчової промисловості. 2021. Т. 13. № 1. С. 62–68.

10. Давидова О.Ю. Сучасний стан розвитку підприємств готельно-ресторанного господарства України. Інфраструктура ринку. 2019. Вип. 29. С. 157–164.

11. Данько Н.І. Оцінка економічної ефективності інвестицій у готельний бізнес / Н.І. Данько, В. П. Новікова // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм. - 2017. - Вип. 6. - С. 153-160. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhMv_2017_6_26

12. Домінська О.Я., Батьковець Н.О. Сучасний стан та інноваційні процеси розвитку готельно-ресторанного бізнесу в Україні. Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки. 2017. Вип. 52. С. 39–41. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlca_ekon_2017_52_8

13. Жигулін О. Механізм оцінки, відновлення й підвищення темпів розвитку готельного бізнесу. Економіка харчової промисловості. 2022. Т. 14. № 2. С. 68–76. URL: <https://journals.ontu.edu.ua/index.php/fie/article/view/2326/2503>.

14. Казанжи О. Ф., Гострик О. М. Особливості розрахунку економічної ефективності підприємств готельного бізнесу // Інформаційні технології в економіці і управлінні: зб. наук. студ. праць. Одеса: ОНЕУ, 2020. Вип. 2. С. 23–29.

15. Кількість гостей у п'ятизіркових готелях зростає попри війну. Чому? – експерт. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2023/06/13/701093/>

16. Климчук К. М., Сильчук Т. А. Сучасні інновації в готельній індустрії. Інфраструктура ринку. 2020. Вип. 48. С. 144–148.

17. Колективні засоби розміщування Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <https://ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 19.11.2023).

18. Кондратенко Н. О., Оболенцева Л. В. Аналіз сучасного стану та тенденцій розвитку готельного бізнесу в регіонах України. Проблеми економіки. 2019. № 4. С. 72–80.

19. Кошовий, Б.-П. О., Семчук, Ж. В., Петрик, І., & Децик, О. (2019). ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО КОМПЛЕКСУ. Scientific Notes of Lviv University of Business and Law, 23, 38-41. Retrieved from <https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/view/194>

20. Левицька І.В. Revenue management в готельному бізнесі / Вісник Хмельницького національного університету 2019, № 6, Том 1. – 2019. – С. 84–90.

21. Мазур С.А., Прилуцький А.М. Стан та перспективи розвитку готельно-ресторанної справи в Україні. Ефективна економіка. 2019. № 2. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2019_2_2

22. Мазуркевич І. О. Теоретико-методологічні аспекти управління бізнес-процесами на підприємствах індустрії гостинності. Наукові інновації та передові технології. 2022. № 11(13). С. 183-192.

23. Малюга Л. М., Загороднюк О. В., Терещук Н. В. Формування цінової політики готельних підприємств. Інфраструктура ринку. 2021. Вип. 53. С. 51–54.

24. Молодецький А.Е., Васютіна К.С. Структурні зміни в готельному бізнесі в умовах воєнного часу. Вісник Одеського національного університету. Географічні та геологічні науки, 28(1(42)), 95–104. [https://doi.org/10.18524/2303-9914.2023.1\(42\).282239](https://doi.org/10.18524/2303-9914.2023.1(42).282239)

25. На початку війни готельний бізнес України обвалився на 90%. Чи є надія на відновлення – експерт. URL: <https://forbes.ua/company/na-pochatku-viyni-gotelniy-biznes-ukraini-obvalivsvya-na-90-chi-e-nadiya-na-vidnovlennya-14102022-9033>

26. Намагаються вижити. Готелі в Україні заповнені на 10–15%, – експерт. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/travel/pytayutsya-vyzhit-oteli-ukraine-zapolneny-1657631247.html>

27. Організація готельно-ресторанної справи : наук.-допом. бібліогр. покажч. / [упоряд. О. В. Олабоді, Т. П. Фесун] ; Нац. ун-т харч. технол., Наук.-техн. б-ка. – Київ, 2021. – 213 с.

28. Охота В.І. Шляхи підвищення конкурентоспроможності підприємств готельної індустрії / В. І. Охота // Інвестиції: практика та досвід. - 2017. - № 5. - С. 46-49. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2017_5_11

29. Павлюк С.І. Організація бізнес-процесів у готельно-ресторанному бізнесі. *Modern Economics*. 2023. № 38(2023). С. 117-124. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V38\(2023\)-18](https://doi.org/10.31521/modecon.V38(2023)-18).

30. Подвальна Н.Е. Аналітичне обґрунтування ефективності функціонування готельних підприємств: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності) / Н. Е. Подвальна. – Одеса: Одеський національний економічний університет, 2014. – 20 с.

31. Полтавська О.В. Забезпечення ефективності функціонування підприємств готельного господарства. *Економіка та держава*. 2016. №11. С. 25-29.

32. Рябенька М.О. Зменшення ризиків у сфері готельного бізнесу. Сучасний стан та потенціал розвитку індустрії гостинності в Україні : зб. матеріалів I Всеукр. наук.-практ. конф., м. Херсон, 23 квіт. 2021 р. Херсон, 2021. С. 86-89.

33. Сайт <https://www.hotelternopil.com/rooms>

34. Сайт <http://ternopilhotel.pat.ua/>

35. Стан та перспективи розвитку туристичного та готельно-ресторанного бізнесу : колективна монографія / за ред. д.і.н., проф. Чепурди Г.М. Черкаси : ЧДТУ, 2019. 157 с.

36. Стручок В.С. Безпека в надзвичайних ситуаціях. Методичний посібник для здобувачів освітнього ступеня «магістр» всіх спеціальностей денної та заочної (дистанційної) форм навчання / В.С. Стручок. — Тернопіль: ФОП Паляниця В.А., 2022. — 156 с.

37. Сушко Н. В. Впровадження сучасних технологій у розвиток готельного бізнесу. Інфраструктура ринку. 2022. Вип. 68. С. 159–162.

38. Ткаченко А.М., Лелі Ю.Г. Проблеми та перспективи розвитку готельного бізнесу в умовах сьогодення. Причорноморські економічні студії. 2016. Вип. 12-1. С. 185-188.

39. Трансформація готельно-ресторанного бізнесу регіону в умовах євроінтеграції: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Чернівці, 11 травня 2023 р. Чернівці: Технодрук, 2023. 266 с.

40. Чайка Т.Ю., Мартинова В.В., Невмирич Д.В. Система коефіцієнтів рентабельності активів: сучасні тенденції розрахунку й аналізу (на прикладі підприємств сфери гостинності). Проблеми системного підходу в економіці. 2019. Вип. 2(2). С. 113–120.

41. У якій ситуації опинився готельний бізнес під час війни – експерт. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/09/28/691984/>

42. Шаповал В. М. Фактори та принципи підвищення ефективності діяльності підприємств туристичного комплексу / В. М. Шаповал, Т. В. Герасименко // Економічний вісник Національного гірничого університету. - 2016. - № 3. - С. 79-86. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evngu_2016_3_11

43. Яровий В.Ф., Юрченко В.В. Соціально-економічна ефективність діяльності туристичних підприємств Причорноморські економічні студії: наук. жур. Вип. № 53, 2020 С. 135 -139.